Beleidsnota
Jeugd

Samen opgroeien, samen opvoeden

2025 - 2034

herziene versie
november 2025

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl

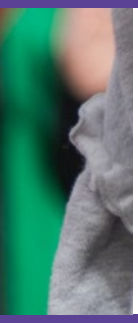

Inhoudsopgave

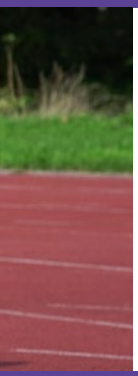
A

Inleiding 10
1. Ambitie & Doelstellingen 14

B

Opgave 16
Context 17
Opgave 1: Het belang van kinderen voorop 22
Opgave 2: Het versterken van de pedagogische basis 25
Opgave 3: Kansrijke start voor jonge kinderen 32
Opgave 4: Een goede aansluiting onderwijs-jeugdhulp 35
Opgave 5: Collectief werken 38
Opgave 6: Jeugdhulp in de buurt 41
Opgave 7: Wel Thuis 46
Opgave 8: Als je 18 wordt 51

C

Monitoren, sturen en verantwoorden 54
1. Indicatoren 55
2. Risico's 60
3. Financiën 62
4. Voortgang en verantwoording 65
5. Utrechts sturingsmodel 66

D

Bijlagen 68
Bijlage 1 Samenhang in beleid en uitvoering in het sociaal domein 69
Bijlage 2 Begrippenlijst 70
Bijlage 3 De pedagogische basis 75
Bijlage 4 Participatieverslag 77

Voorwoord

'It takes a village to raise a child', want opgroeien en opvoeden doen we samen. Naast de ouders zijn er ook de leraar, de voetbaltrainer, de jongerenwerker of gewoon andere inwoners in de buurt. Ik geloof erin dat we er in de buurt voor elkaar kunnen zijn. Ik vind weinig dingen belangrijker dan bijdragen aan het opgroeien van kinderen. Dat is ook waarom ik jarenlang in het onderwijs heb gewerkt. Eerst als leraar, later als schoolhoofd. Als leerkracht keek ik vanuit mijn rol mee naar de ontwikkeling van kinderen en wat zij daarin nodig hebben. Ik probeerde op te letten wie hun ouders en vrienden zijn en in welke buurt, wijk, dorp of stad zij woonden. Want een vraag over opgroeien of opvoeden komt altijd voort uit de directe omgeving van het kind. Als deze vraag niet in de directe omgeving van het kind of met het onderwijs kan worden opgelost, dan is het belangrijk dat er goede en toegankelijke jeugdhulp is. Als wethouder Jeugd zet ik me in voor naadloze aansluiting tussen jeugdhulp en onderwijs. Dit vraagt om continue reflectie op ieders rol.

Meer dan ooit is er de mogelijkheid voor kinderen en ouders om te kiezen voor een leven dat bij hen past. Maar deze vrijheid heeft ook een keerzijde. De verantwoordelijkheid om die eigen keuzes tot een succes te brengen, doet vaak iets met kinderen en ouders. Prestatiedruk, groepsdruk op sociale media of bijvoorbeeld faalangst kunnen dan tot problemen leiden. We zien het allemaal terug in de groeiende hulpvraag, eerst landelijk maar nu ook in Utrecht, terwijl het tij niet meezit. Landelijk, en ook in onze stad, worstelen we met grote tekorten aan geld, ruimte en (zorg-)personeel.

Volgens experts is meer jeugdhulp niet het antwoord op de toegenomen vraag op jeugdhulp. Jeugdhulp is steeds meer een vangnet geworden voor oorzaken die elders ontstaan, zoals bestaanszekerheid, psychische problemen van ouders of het aantal toegenomen scheidingen. Of zoals orthopedagoog dr. Tom van Yperen het stelt in zijn Mulock Houwer lezing: "Kinderen en jongeren hebben het recht op goede jeugdzorg. En ze hebben het recht om die jeugdzorg minder nodig te hebben."

Het roer moet dus om. En daar gaat deze nota over. Over sámen aan dat roer staan, omdat we die draai niet alleen kunnen maken. Samen met de ouders en kinderen, hun netwerk, school, andere partners in de pedagogische basis en jeugdhulporganisaties.

We geloven in buurtgerichte hulp, dicht bij de leefwereld van kinderen en hun ouders. Dat willen we versterken. Niet iedere opgroei -en opvoedvraag moet en kán met professionele hulp opgelost worden. Ook moeten we accepteren en omarmen dat ieder kind anders is en wat anders nodig heeft. En voorkomen dat we kinderen (te snel) in aparte hokjes stoppen. Zo willen we opgroei- en opvoedvragen normaliseren. Meer dan ooit moeten we hierover het maatschappelijke gesprek voeren met elkaar. Alleen zo kunnen we jeugdhulp beschikbaar houden voor kinderen en ouders die dat nodig hebben.

Wat daarbij helpt is elkaar de goede vragen blijven stellen. Hoe willen we onze kinderen opvoeden en hoe maken we vragen over opgroeien en opvoeden hanteerbaar? Wat is er nodig om kinderen en jongeren – met al hun unieke eigenschappen – te laten opgroeien in een omgeving die bij hen past? Als we daarin slagen, bouwen we aan een rijke, diverse en meer inclusieve samenleving.

Denken vanuit de leefwereld van het kind is daarbij een goed uitgangspunt. Veel vragen over opgroeien en opvoeden kunnen we in de directe omgeving van kinderen en jongeren beantwoorden. Hierbij is er niet alleen een rol weggelegd voor professionals, maar juist ook voor de ouders en de mensen die een vertrouwensrelatie met een kind of jongere hebben. Dit betekent ook dat we goede afspraken maken over wie wat kan betekenen, vanuit zijn of haar eigen rol. En daarbij beginnen we bij de stem van de kinderen en jongeren zelf. Dit alles willen we versterken met de ontwikkeling van collectief werken, waarmee we samen met kinderen, ouders en partners groepsgericht werken waar dat kan, en alleen individueel hulp bieden als dat nodig is. Dit zijn de juiste keuzes, maar we zullen er wél aan moeten wennen.

Ik realiseer me heel goed dat we in deze tijd van schaarste keuzes moeten maken die voelbaar en soms pijnlijk zijn. Maar ook daar trekken we samen in op. We maken daar heldere afspraken over, zodat kinderen, ouders, partners in de sociale basis en professionals weten waar zij aan toe zijn.

Kortom: we hebben elkaar de komende tijd hard nodig bij het opgroeien en opvoeden van de jeugd in onze stad. Ik geloof erin dat deze nota daarbij helpt. Alleen samen kunnen we ervoor zorgen dat kinderen in Utrecht kansrijk en veilig opgroeien.

Wethouder Jeugd
Dennis de Vries

Samenvatting

Ambitie

De nota ‘Samen opgroeien, samen opvoeden’ heeft als ambitie dat kinderen en jongeren in Utrecht kansrijk opgroeien in een stabiele, gezonde, stimulerende en liefdevolle omgeving. Bij ouders - of waar dit niet lukt, zo thuis mogelijk met vaste opvoeders - die veiligheid en geborgenheid bieden. Opgroeien en opvoeden doen we samen: *‘It takes a village to raise a child’*.

Doelstellingen en leidende principes

We willen dat kinderen en ouders veerkrachtig zijn en elkaar vaker ondersteunen om binnen de pedagogische basis oplossingen te vinden voor opvoed- en opgroeivragen. Een sterke pedagogische basis waarin kinderen en ouders toegang hebben tot relaties, contacten en hulpbronnen in hun directe omgeving is belangrijk. Goede samenwerking met onderwijs is daarbij essentieel.

Waar nodig bieden we tijdig passende hulp. Dit doen onze partners - in de pedagogische basis, het buurtteam, de aanvullende hulp en de jeugdbescherming - in nauwe samenwerking met elkaar. Onveiligheid in gezinnen wordt vroegtijdig herkend; er wordt tijdig passende hulp ingezet die nodig is om de onveiligheid te verminderen.

In beleid en uitvoering zijn deze leidende principes richtinggevend: ‘niet over ons, zonder ons’, ‘grondoorzaken aanpakken in het belang van kinderen’, ‘uitgaan van mogelijkheden’, ‘ongelijk investeren voor gelijke kansen’, ‘buurt- en wijkgericht (samen)werken en gemeenschap centraal’, ‘eenvoud in de uitvoering’ en ‘veiligheid is de ondergrens’. Deze leidende principes zijn startpunt voor het gesprek met onze partners in de stad. We laden ze met taal uit de praktijk om professionals handvatten te geven in de praktijk.

We hebben een wettelijke taak om de Jeugdwet uit te voeren. De inhoudelijke keuzes die we hierbij maken vormen het vertrekpunt van deze beleidsnota, die de Kadernota Zorg voor Jeugd uit 2013 vervangt. De middelen die we hiervoor beschikbaar krijgen vormen het financiële kader. Zoals de Jeugdwet beschrijft, kan ons beleid en de ambitie om kinderen kansrijk te laten opgroeien alleen goed vorm krijgen door nauwe samenwerking met andere beleidsterreinen (bijvoorbeeld wonen, werk en inkomen, volksgezondheid, veiligheid) en partners in de pedagogische basis, zoals het onderwijs.

Context

Deze nota schrijven we in een periode waarin het tij niet meezit. De vraag naar jeugdhulp is groter dan ooit, terwijl het financieel kader krimpt. We willen de vraag naar jeugdhulp afbuigen door te investeren in een sterke pedagogische basis. Daarom moeten we scherpe keuzes maken. Tegelijkertijd willen we zorgvuldig omgaan met alles dat we met elkaar hebben opgebouwd.

We verstevigen en verbeteren – waar nodig – het fundament dat we samen hebben gebouwd. Dat fundament bestaat bijvoorbeeld uit de buurtteams die verspreid over de stad generalistische basishulp bieden. En het bestaat uit het buurtgericht organiseren van

aanvullende jeugdhulp, zodat specialistische expertise laagdrempelig én aanvullend beschikbaar is voor andere partners in de wijk. Daarbij hebben we flink geïnvesteerd in de samenwerking tussen professionals in de wijk, zoals jeugdhulpprofessionals, leerkrachten, huisartsen en jongerenwerkers.

Maar we gaan ook dingen ‘anders doen’. De focus ligt nog te vaak en te veel binnen het jeugddomein, op het kind, diens problemen en de jeugdhulp die dat moet ‘fixen’. In plaats daarvan moet de focus meer liggen op de context en omgeving waarin het kind opgroeit. Jeugdhulp kan dit niet alleen doen, maar wel helpen bij het antwoord op de vraag: wat hebben kinderen nodig om kansrijk op te groeien? We investeren in een sterke pedagogische basis en collectief werken.

Ons doel is om vragen van inwoners zoveel mogelijk te beantwoorden in de buurt en binnen het gewone leven. Alleen zo kunnen we jeugdhulp beschikbaar houden voor kinderen en gezinnen die dat nodig hebben.

Opgaven

Via acht opgaven, die we onszelf als gemeente Utrecht stellen, geven we ons beleid in samenwerking met de hele stad vorm.

Via de eerste opgave **Het belang van kinderen voorop** zetten we in op gelijkwaardige samenwerking, vertrouwen in het oplossend vermogen en de eigen regie van kinderen, gezinnen, hun informele netwerk en leefomgeving. We dragen ook bij aan het versterken van zeggenschap van kinderen en hun ouders. We werken steeds meer vanuit de context van het kind en gezin en pakken samen grondoorzaken aan. De kinderrechtentoets kan bijdragen aan het borgen van de rechten van kinderen in beslissingen die worden genomen en impact hebben op hun leven.

De tweede opgave gaat over **Het versterken van de pedagogische basis**. Vanuit die basis is opvoeden en opgroeien iets wat we samendoen met de wijk, de buurt en de hele stad. Daarom werken we vanuit één pedagogisch kader: Vreedzaam. We investeren in gemeenschapskracht en willen daarmee onder andere bevorderen dat ouders steun en hulp zoeken bij elkaar en bij partners uit de pedagogische basis, zoals het onderwijs. Deze samenwerking tussen partners in de pedagogische basis, maar ook met de buurtteams, versterken we komende jaren. Ook zorgen we dat partners in de pedagogische basis beter vindbaar en benaderbaar zijn voor elkaar en voor ouders.

“Via de opgave **Kansrijke start voor jonge kinderen** leggen we de focus op het jonge kind; de eerste 1000 dagen maken een wereld van verschil op een mensenleven. We vinden het belangrijk dat er voldoende toegankelijke voorzieningen zijn voor ouder(s) en kinderen om samen te spelen, leren en ontwikkelen en waar nodig passende hulp. Met partners in de stad werken we intensief samen om kinderen een passende plek binnen de kinderopvang te bieden: zo dichtbij huis en regulier als mogelijk, met leeftijdsgenootjes en/of eigen broertjes/zusjes.

Binnen de opgave **Een goede aansluiting onderwijs-jeugdhulp** sluiten we aan bij de Utrechtse Onderwijs Agenda en bouwen we voort op de kernpartneraanpak. Met de Utrechtse kernpartneraanpak investeren we fors in de samenwerking tussen gemeente, onderwijs en jeugdhulpaanbieders. Deze samenwerking versterken en verbreden we komende jaren verder met andere partners uit de pedagogische basis (zoals sport, welzijnswerk en jongerenwerk). Doel van deze samenwerking is om met elkaar de beweging naar inclusief onderwijs te maken. Elk kind met en zonder hulpvraag kan zo dichtbij huis als mogelijk, samen naar school.

Een belangrijke verandering is dat **Collectief werken** vanaf 2025 steeds meer de norm wordt. Partners werken daarbij integraal samen - ook met ouders en kinderen – en bieden zoveel mogelijk groepsgerichte hulp en ondersteuning. Dit biedt veel voordelen: het sluit beter aan bij de hulpvraag, werkt normaliserend en het draagt bij aan het ondersteunend netwerk voor kinderen en ouders. Vanwege deze voordelen zetten we versneld in op collectief werken. Ook is het, mits passend bij de hulpvraag, goedkoper. We nemen onze inwoners mee in deze manier van werken, steunen onze jeugdhulppartners en zetten in op continu samen leren.

Het is niet vanzelfsprekend en passend om bij elke opvoed- en opgroeivraag jeugdhulp te bieden. We zetten daarom in op ‘de beweging naar voren’, waarmee we bedoelen dat we de pedagogische basis versterken en de vraag naar de basis- en aanvullende hulp willen verminderen. Maar als het nodig is bieden we **Jeugdhulp in de buurt**. De buurtteams bieden basishulp, waarin zij zich meer richten op hun kerntaken en samenwerking met de pedagogische basis. We verwachten dat de hulpvraag dan meer ‘aan de voorkant’ wordt opgepakt. Dit doen we om te zorgen dat de (aanvullende) hulp beschikbaar blijft voor kinderen en gezinnen die dat nodig hebben. We bieden hulp groepsgericht aan en werken via e-health, in plaats van individuele hulp. Belangrijk is ook dat partners in de aanvullende hulp hun expertise delen met partners in de pedagogische basis en basishulp.
Zo werken zij in gezamenlijke verantwoordelijkheid en nauwe samenwerking met elkaar aan tijdige en passende jeugdhulp in de buurt.

Onze opgave **Wel Thuis** betekent dat kinderen opgroeien in een gezin, bij voorkeur in hun eigen vertrouwde omgeving. Ook als de situatie zo complex of onveilig is dat de ontwikkeling van kinderen ernstig wordt bedreigd, onderzoeken we wat nodig en mogelijk is om kinderen zo thuis mogelijk en veilig te laten opgroeien. We willen het aantal uithuis-plaatsingen zo veel mogelijk verkleinen. Door het buurtgericht werken zijn de uithuis-plaatsingen en jeugdbeschermingsmaatregelen relatief laag. Binnen deze opgave is het aanpakken van grondoorzaken belangrijk; in de meeste gevallen ligt de oorzaak van problemen in de omgeving van het kind, en binnen de context waarin het opgroeit. Daarnaast willen we de manier waarop we de jeugdbescherming hebben georganiseerd veranderen en aansluiten bij de landelijke beweging van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Ook is het nodig om alternatieven voor residentiële jeugdhulp te creëren.

In Utrecht willen we dat iedere jongvolwassene (16-23 jaar) zo zelfstandig mogelijk kan deelnemen aan de samenleving. In de opgave **Als je 18 wordt** zetten we in op een soepele overgang voor jongeren naar een leven met meer verantwoordelijkheden en een overstap van de Jeugdwet naar wetgeving voor volwassenen. Voor de nieuwe aankomende wet van School naar Duurzaam Werk is het belangrijk dat we integraal werken rondom bestaanszekerheid. We organiseren de belangrijke overgangsmomenten

pro-actiever, zoals de overgang van onderwijs naar werk of van jeugdhulp met verblijf naar zelfstandig wonen. Daarnaast organiseren we samenhang in de ondersteuning aan jongvolwassenen tussen onder andere (passend) onderwijs, (jeugd)hulp, werk en inkomen en wonen.

A Inleiding

De meeste Utrechtse kinderen groeien op in een stad waar ze tot hun recht komen en de ontwikkelkansen krijgen om te worden wie ze zijn. Dat doen we samen. Samen met kinderen, ouders, leerkrachten en andere opvoeders in de buurt. En als het nodig is doen we dat samen met de partners uit de stad die ondersteuning en hulp bieden, of het nou vanuit de pedagogische basis, basishulp of aanvullende hulp is. Veel gaat goed en we doen al veel samen, maar dit lukt nog niet overal en voor ieder kind. We werken er iedere dag samen aan om te zorgen dat uiteindelijk ieder kind kansrijk opgroeit.

Kinderen uit Overvecht en Zuidwest worden vaker te vroeg geboren en/of met een te laag geboortegewicht. Zij hebben ook relatief een grotere kans om rond de geboorte te overlijden (10,4 per 1000 geboorten in Zuidwest en 8,7 per 1000 in Overvecht). Ook groeien kinderen in Overvecht en Zuidwest vaker op in armoede. (De eerste 1000 dagen van kinderen, 2024).

De eerste 1.000 dagen zijn cruciaal voor de gezondheid en het welzijn van kinderen tijdens die eerste periode, maar ook gedurende de rest van het leven. Bovenstaande cijfers laten zien dat niet elk kind in Utrecht gelijke kansen heeft op een goede start van hun leven.

Sinds de decentralisatie van jeugdhulptaken naar de gemeente in 2015 zijn er grote stappen gezet in het neerzetten van een stevig fundament. Hulp en ondersteuning aan inwoners in onze stad wordt zoveel mogelijk in samenhang en dichtbij geboden. Er zijn buurtteams gestart die basishulp bieden verspreid over de stad. Sinds 2020 wordt ook aanvullende jeugdhulp buurtgericht geboden, zodat specialistische expertise laagdrempelig én aanvullend beschikbaar is voor andere partners in de wijk. Er is geïnvesteerd in de samenwerking tussen professionals in de wijk, met onder andere scholen, huisartsen en jongerenwerkers. Hierdoor lukt het om vragen van inwoners zoveel mogelijk te beantwoorden in hun gewone leven. In vergelijking tot landelijke cijfers zijn de kosten die we maken op aanvullende jeugdhulp relatief laag. Daarentegen zien we, in lijn met landelijke ontwikkelingen, de laatste jaren óók in Utrecht een toenemend beroep op jeugdhulp.

Ondanks de goede stappen die zijn gezet, zijn er verbeteringen nodig in het Utrechts model om kinderen en gezinnen die dit nodig hebben tijdig passende hulp te bieden. Zo geven bijvoorbeeld ouders van kinderen met een beperking aan dat passende ondersteuning, zoals jeugdhulp, onderwijs, vervoer en langdurige ondersteuning, niet altijd voorhanden is en dat zij zich onvoldoende gehoord en geholpen voelen. Dit vraagt om continue reflectie, leren en verbeteren. Ook zien we dat de scheidslijnen in onze stad verder toenemen. Dit monitoren we in het scheidslijnenrapport[1], dat op basis van data en onderzoek de verschillen in de stad zichtbaar maakt. Op basis van deze uitkomsten kunnen we gerichte keuzes maken op bijvoorbeeld het vlak van ongelijk investeren voor gelijke kansen.

De uitdagingen richting de toekomst stapelen zich op. Naast het gegeven dat niet alle kinderen in Utrecht de mogelijkheid hebben om kansrijk op te groeien, hebben we ook te maken met een krimpend financieel kader en toenemende krapte op de arbeidsmarkt. Dat plaatst ons voor een dilemma: De vraag naar jeugdhulp willen we afbuigen door te investeren in een sterke pedagogische basis, maar ondertussen groeit de vraag naar jeugdhulp en krimpt het financieel kader. Daarom moeten we scherpe keuzes maken. Tegelijkertijd willen we waken voor ‘boemerangbeleid’[2], waarbij hervormingen vooral worden ingegeven door de onbedoelde effecten van de daaraan voorafgaande.

1 https://utrecht-monitor.nl/scheidslijnen-utrecht

2 Boemerangbeleid: Over aanhoudende tragiek in passend onderwijs- en jeugdzorgbeleid — Vrije Universiteit Amsterdam (vu.nl)

Met deze beleidsnota anticiperen we op deze ontwikkelingen in de maatschappij. We verstevigen en verbeteren waar nodig het fundament dat we samen hebben gebouwd. Maar we gaan ook dingen 'anders doen' om de genoemde uitdagingen aan te kunnen.

Zo moeten we meer aandacht hebben voor de grondoorzaken van het toenemend beroep op jeugdhulp. Oplossingen voor deze oorzaken liggen ook vaak buiten de jeugdhulp. Problematiek van ouders is ook problematiek van kinderen (Raad voor Volksgezondheid en Samenleving, 2023). Bijvoorbeeld onvoldoende middelen om rond te komen, onzekerheid over je woning of mentale problematiek van ouders. Om kinderen kansrijk te laten opgroeien is het van belang om op deze problematiek in te zetten. Jeugdhulp kan dit niet alleen en zal de aandacht meer verschuiven van het kind naar de context: het creëren van een stevige pedagogische basis. Dit vraagt om samenwerking met veel partijen in de stad, zoals het onderwijs en andere partijen in de pedagogische basis. En uiteindelijk van ons allemaal: *it takes a village to raise a child.*

We hebben een wettelijke taak om de Jeugdwet uit te voeren. De inhoudelijke keuzes die we hierbij maken vormen het vertrekpunt van deze beleidsnota, die de Kadernota Zorg voor Jeugd uit 2013 vervangt. De middelen die we hiervoor beschikbaar krijgen, vormen het financiële kader. Zoals de Jeugdwet ook beschrijft kan ons beleid alleen goed vorm krijgen door nauwe samenwerking met andere partners in de pedagogische basis, zoals het onderwijs.

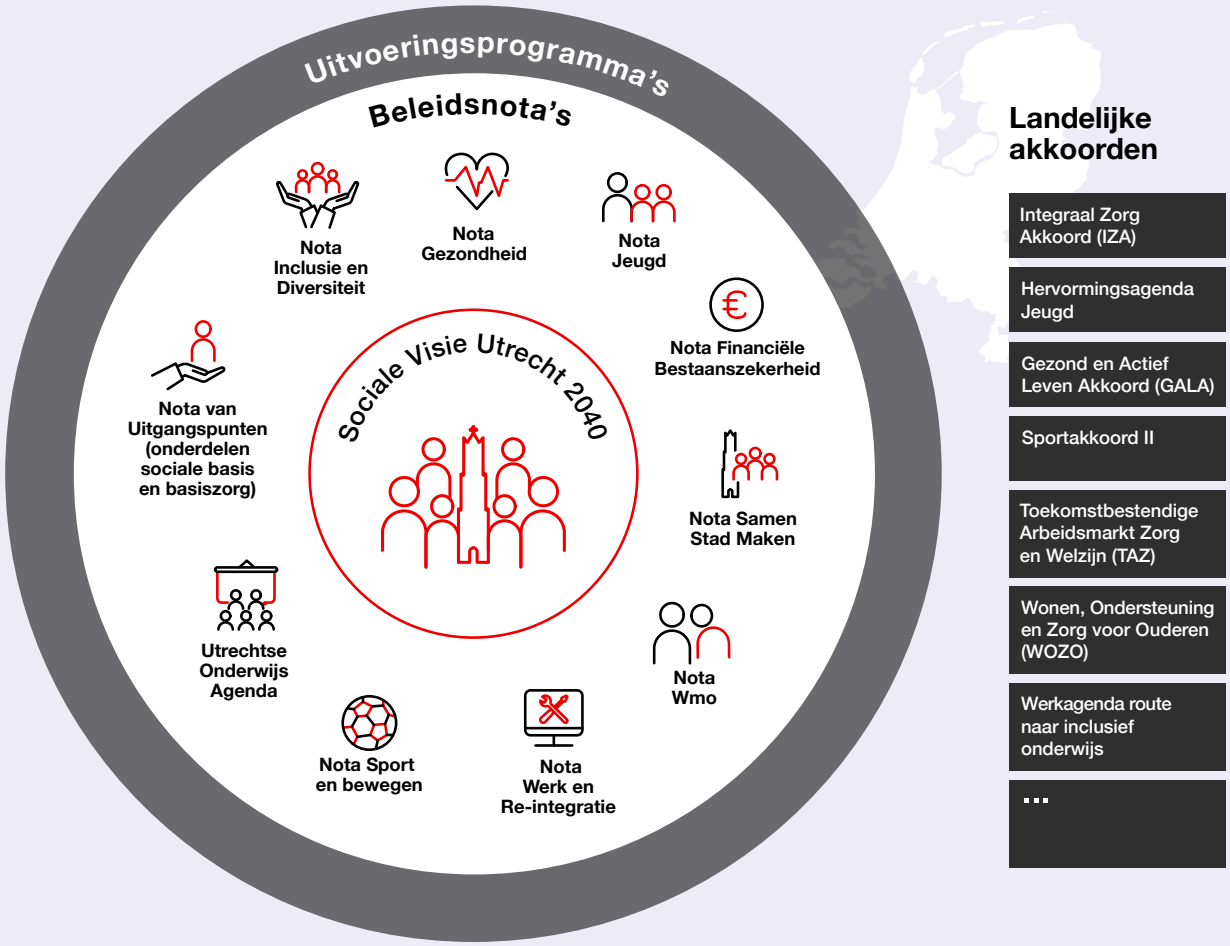
Het kansrijk opgroeien van kinderen in onze stad bereiken we dus niet alleen met jeugdhulpbeleid, maar juist ook met breder gemeentelijk beleid door:

- Het versterken van gelijkwaardige samenwerking met kinderen en hun ouders door structurele participatie, inzet van ervaringsdeskundigheid en aansluiten op de beleidsnota's Samen Stad Maken, geen Utrecht zonder U en Inclusie en Diversiteit
- Het versterken van inclusief onderwijs. Zo leveren we een belangrijke bijdrage aan gelijke kansen en het tegengaan van segregatie. Daarnaast weten we dat wanneer kinderen in een inclusieve omgeving en vanuit een sterke pedagogische basis opgroeien, vragen en ondersteuningsbehoeften eerder aan het licht kunnen komen, waardoor deze sneller in het gewone leven en de context van buurt en school kunnen worden opgepakt (Utrechtse Onderwijs Agenda, werkagenda 2024-2027).
- In te zetten op maatschappelijke druk bij jongeren (prestatiedruk en mentale gezondheid), een gezonde sociaal-emotionele ontwikkeling en een gezond voeding- en beweegpatroon van de Utrechtse jeugd in een ondersteunende omgeving (Nota Samen gezondheidsverschillen verkleinen 2024-2027 en het uitvoeringsprogramma gezond gewicht Utrechtse jeugd)
- Passende ondersteuning te organiseren voor jongvolwassenen die 18 worden. (Nota Samen leven, samen zorgen 2024-2034)
- Ervoor te zorgen dat alle Utrechtse gezinnen met minderjarige kinderen voldoende financiële middelen en mogelijkheden hebben om mee te doen (Nota Financiële bestaanszekerheid 2024-2028)
- Bijstandsgerechtigde huishoudens met kinderen extra dienstverlening te bieden, bovenop de basis dienstverlening die voor iedereen beschikbaar is. We focussen ons op de arbeidstoeleiding van de ouders, zodat zij financieel zelfstandig kunnen worden of een hoger inkomen kunnen krijgen. Behalve impact op de ouders, maken we hier tegelijkertijd ook impact op hun kinderen. Zodat ook zij een kansrijke toekomst tegemoet kunnen zien.

(Nota Werk en Re-integratie: met vertrouwen naar een zeker bestaan 2024-2032)

- Het steviger verbinden van het veiligheidsdomein en sociaal domein, om zo criminele carrières van jongeren te doorbreken (Nota Grenzen Stellen Perspectief Bieden). Daarnaast wordt ingezet op het verbeteren van het perspectief bij het terugkeren na detentie en nazorg voor jeugdigen na een verblijf in een justitiële jeugdinrichting.

Figuur: Beleid en uitvoering sociaal domein 2023/2024

De samenhang van dit beleid wordt verder toegelicht in Bijlage 1

1. Ambitie & Doelstellingen

Kinderen die opgroeien in kwetsbare omstandigheden lopen een verhoogd risico op het ontwikkelen van problemen, niet alleen tijdens hun jeugd maar ook op latere leeftijd. Als het gaat om het voorkomen van kansenongelijkheid kunnen we het meest verschil maken door preventief in te zetten op kinderen - het liefst zo vroeg mogelijk (0 tot 5 jaar). Daarom komen we tot de volgende ambitie die aansluit bij de ambitie van de Sociale Visie Utrecht die in ontwikkeling is:

Kinderen en jongeren in Utrecht groeien kansrijk op in een stabiele, gezonde, stimulerende en liefdevolle omgeving. Bij ouders - of waar dit niet lukt, zo thuis mogelijk met vaste opvoeders - die veiligheid en geborgenheid bieden. Opgroeien en opvoeden doen we samen: 'It takes a village to raise a child'.

De huidige ambitie in het programma kansrijk opgroeien (We willen dat alle kinderen en jongeren in Utrecht kansrijk kunnen opgroeien) vervangen we door de korte versie van deze nieuwe ambitie: Kinderen en jongeren in Utrecht groeien kansrijk op in een stabiele, gezonde, stimulerende en liefdevolle omgeving.

Met deze beleidsnota 'Samen opgroeien, samen opvoeden' zetten we belangrijke stappen in het realiseren van deze ambitie. We hebben daarbij niet alleen oog voor het kind als individu in een kwetsbare situatie, maar vooral ook voor een sterke pedagogische basis en (problematiek van) ouders. We willen vragen over opgroeien en opvoeden normaliseren en goed aansluiten bij wat gezinnen zelf, met elkaar en hun netwerk of omgeving kunnen organiseren. Waar nodig bieden we tijdig passende hulp. Dit doen onze partners - in de pedagogische basis, het buurtteam, de aanvullende hulp en de jeugdbescherming - in gezamenlijke verantwoordelijkheid en nauwe samenwerking met elkaar. Door samen op te voeden blijft jeugdhulp van voldoende kwaliteit beschikbaar voor kinderen en gezinnen die dat nodig hebben. Deze nota richt zich daarom op de volgende doelstellingen (die de huidige doelstellingen uit het programma Kansrijk opgroeien in de programmabegroting[3] vervangen):

Doelstellingen

Veerkracht en de pedagogische basis

Kinderen en ouders zijn veerkrachtig en ondersteunen elkaar om binnen de pedagogische basis oplossingen te vinden voor opvoed- en opgroeivragen.

Basishulp

Voor kinderen en ouders die dat nodig hebben is tijdig passende hulp vanuit de buurtteams jeugd en gezin beschikbaar. Deze hulp sluit goed aan op de eigen kracht van het gezin en de ondersteuning vanuit de pedagogische basis.

Aanvullende hulp

Voor kinderen die dat nodig hebben is tijdig passende aanvullende hulp beschikbaar. Deze hulp sluit goed aan op de eigen kracht van het gezin en de ondersteuning vanuit de pedagogische basis en de buurtteams.

3 https://utrecht.begroting-2024.nl/p53136/overzicht

Veilig opgroeien

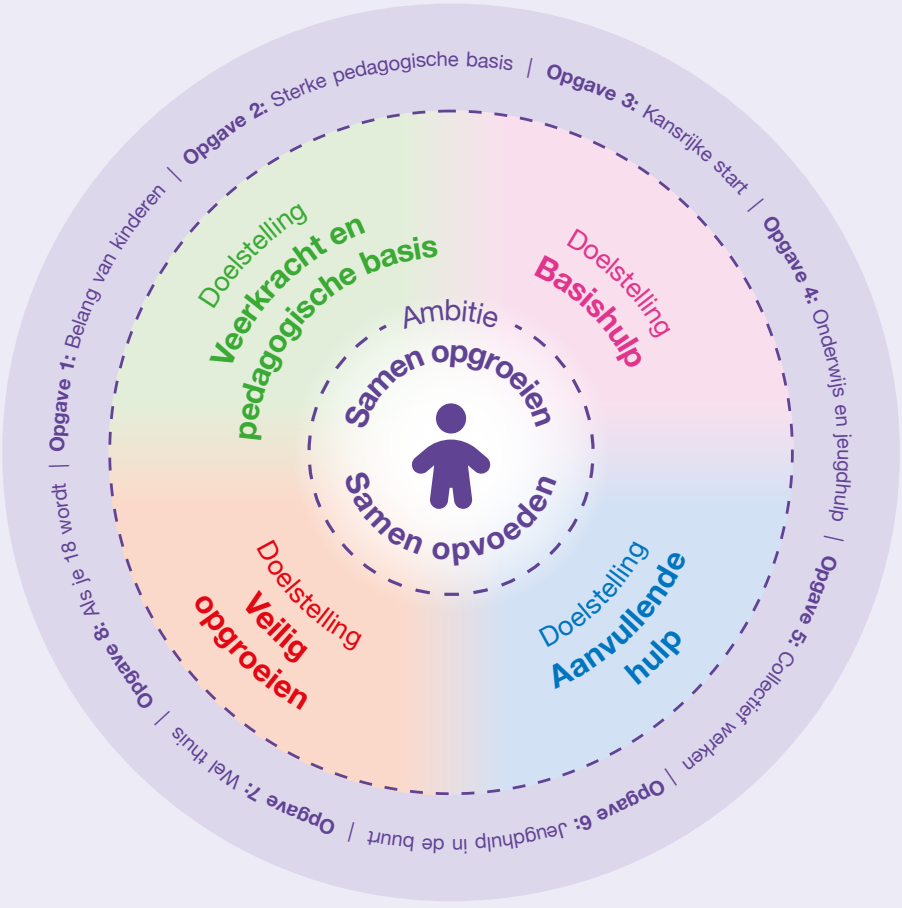
Kinderen groeien zo veilig mogelijk op. Onveiligheid in gezinnen wordt vroegtijdig herkend, er wordt tijdig passende hulp ingezet die nodig is om de onveiligheid te verminderen.

Opgaven

Om onze ambitie en doelstellingen te realiseren hebben we met partners leidende principes geactualiseerd en acht opgaven uitgewerkt. De acht opgaven zijn:

1. Het belang van kinderen voorop,
2. Het versterken van de pedagogische basis,
3. Een kansrijke start voor jonge kinderen,
4. Een goede aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp,
5. Collectief werken,
6. Jeugdhulp in de buurt,
7. Wel thuis
8. Als je 18 wordt.

In het volgende deel (B) worden deze leidende principes en opgaven uitgebreid toegelicht.

B Opgave

Context

Onze ambitie en doelstellingen hebben we te realiseren binnen een uitdagende context. We schetsen daarom kort de landelijke en lokale context, voordat we de leidende principes en opgaven toelichten die bijdragen aan het realiseren van onze ambitie en doelstellingen.

Landelijke context

Zorgstelsel onder druk

Het zorgstelsel staat in Nederland steeds meer onder druk. Net als in veel andere sectoren zien we binnen de jeugdhulp een toenemende vraag en personeelstekort. In het begin van deze eeuw ontving 1 op de 27 kinderen hulp, in 2023 was dit 1 op 7. Het gevolg van de toenemende vraag en het personeelstekort is dat kinderen en gezinnen langer moeten wachten op hulp. Ook stijgen de kosten door de (externe, vaak dure) inhuur van personeel. De uitgaven van de jeugdhulp zijn dan ook flink gestegen: in 2019 werd landelijk ongeveer 1,9 miljard meer uitgegeven dan in 2015, het jaar van de decentralisatie.

Landelijke Hervormingsagenda Jeugd

Landelijk hebben het Rijk, de VNG, aanbieders, professionals en cliëntenorganisaties daarom een groot pakket afspraken gemaakt in de Hervormingsagenda Jeugd 2023 - 2028. Naast inhoudelijke afspraken met als doel betere en tijdige zorg en ondersteuning, is ook een structurele besparing van €1 miljard vanaf 2027 afgesproken. Om de doelen van de Hervormingsagenda te bereiken, moeten gemeenten in de eerste fase op drie punten actie ondernemen: het formeren van stevige lokale teams, het organiseren van een schaalniveau voor specialistische jeugdhulp (verplichte regiovorming) en afbouw van residentieel verblijf. Voor Utrecht geldt dat we op deze punten al veel stappen hebben gezet. Utrecht Stad vormt tegelijkertijd één jeugdhulpregio.

Lokale context

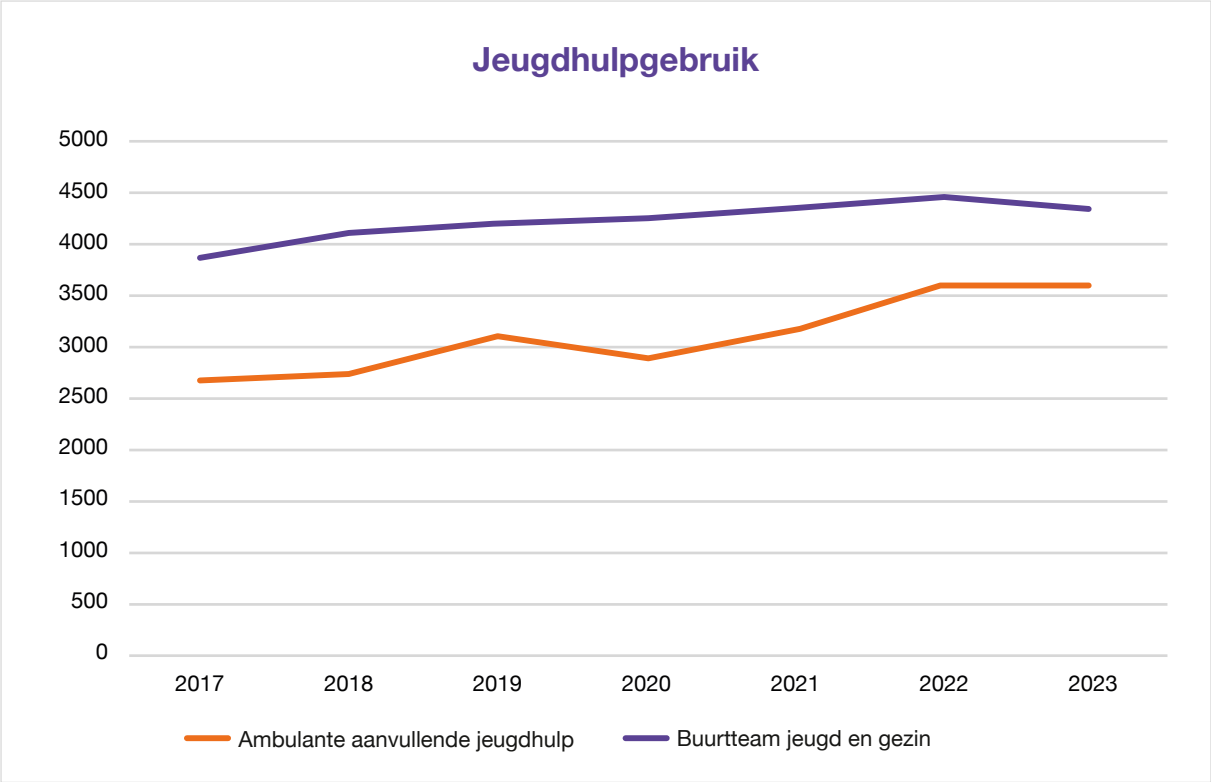
Ontwikkeling aantal Utrechtse kinderen

In Utrecht wonen ongeveer 70.600 kinderen (0 t/m 17 jaar) Dit is ongeveer 19 %van de Utrechtse bevolking. Ondanks de vergrijzing blijft Utrecht een jonge stad. De totale omvang van deze groep blijft tot 2030 redelijk stabiel en gaat daarna naar verwachting sterk groeien. Volgens de prognose heeft Utrecht in 2040 ruim 80.000 kinderen t/m 17 jaar (ongeveer 17% van de verwachtte Utrechtse bevolking).[1]

Vraag naar jeugdhulp

De instroom van kinderen met een nieuwe vraag naar jeugdhulp neemt de laatste jaren licht af. De ingestroomde kinderen ontvangen wel langer (aanvullende) hulp, waardoor het beroep op jeugdhulp en de kosten toch toenemen. De grafiek over jeugdhulpgebruik op de volgende pagina laat zien dat er in 2022 en 2023 bijna 20% meer ambulante aanvullende hulp is ingezet dan in 2020 en 2021.

1 Bevolkingsgroei naar leeftijd | Utrecht Monitor (utrecht-monitor.nl)

Figuur 1: Jeugdhulpgebruik

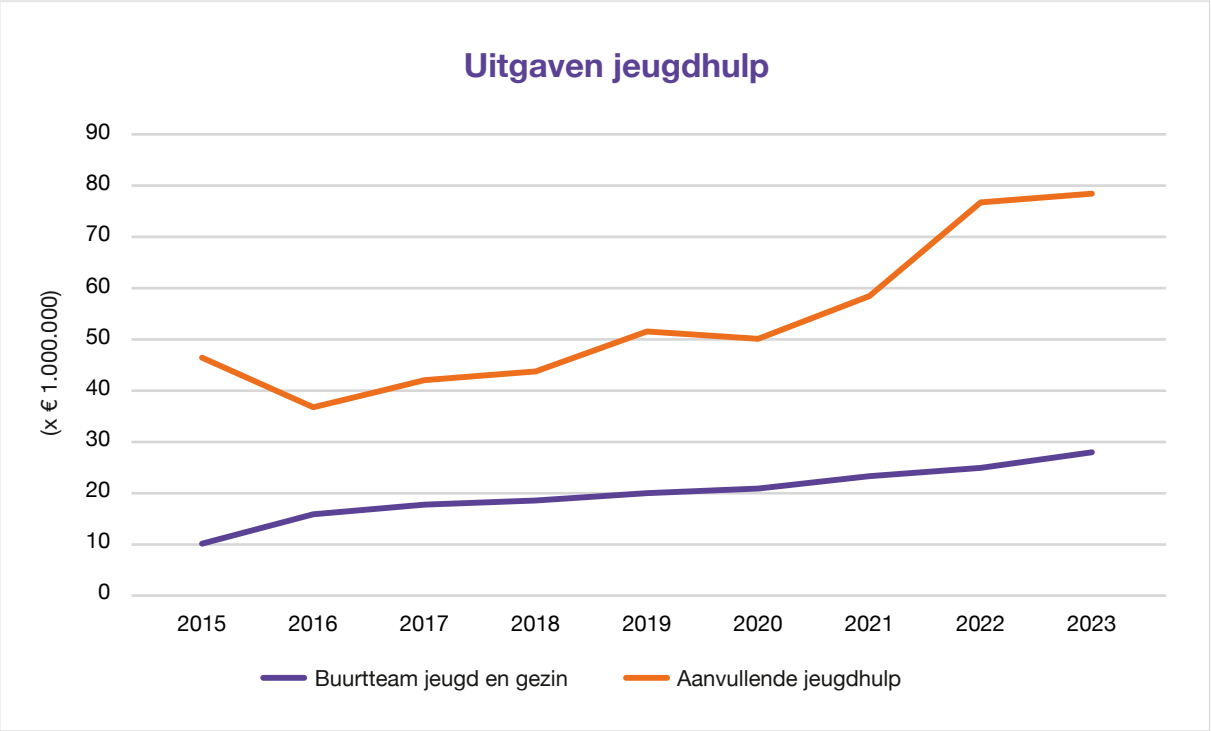
In vergelijking met andere gemeenten worden Utrechtse kinderen en ouders vaker geholpen door het buurtteam. Dit verschil wordt deels veroorzaakt doordat in Utrecht, in tegenstelling tot sommige andere gemeenten, het buurtteam zelf ook basishulp biedt, en niet alleen de toegang tot aanvullende jeugdhulp vormt. Ook zien we dat in Utrecht minder kinderen aanvullende jeugdhulp en/of jeugdhulp met verblijf krijgen ten opzichte van de rest van Nederland.

2023 (voorlopige cijfers)

	Utrecht	Nederland
Totaal jeugdhulp	11,6%	10,8%
Jeugdhulp door wijkteam	7,7%	1,6%
Jeugdhulp niet door wijkteam (ambulante specialistische jeugdhulp)	5,4%	9,2%
Jeugdhulp met verblijf	0,5%	0,9%

Uitgaven jeugdhulp

Toch zien we dat de uitgaven voor jeugdhulp afgelopen jaren fors zijn gestegen, vooral in de aanvullende jeugdhulp. Dit heeft met een aantal landelijke ontwikkelingen te maken (nieuw woonplaatsbeginsel en af- en ombouw residentiële zorg), maar we zien ook dat kinderen en gezinnen langer beroep doen op aanvullende jeugdhulp.

Figuur 2: Uitgaven jeugdhulp

Leidende principes

Sinds het begin van de decentralisaties in 2015 werken we in Utrecht vanuit leidende principes. Deze principes geven houvast bij keuzes in beleid en praktijk. De leidende principes waarborgen dat we vanuit een gezamenlijk perspectief werken en elkaar gericht kunnen aanspreken als het lastiger gaat.

In deze beleidsnota presenteren we enkele nieuwe leidende principes. Deze leidende principes zijn startpunt voor het gesprek met onze partners in de stad. We laden ze met taal uit de praktijk om professionals handvatten te geven voor hun werk. De leidende principes blijven onderwerp van gesprek: we evalueren ze regelmatig met onze partners en stellen ze bij waar nodig.

1. Niet over ons, zonder ons

Dit leidend principe is toegevoegd, omdat we zeggenschap en eigenaarschap van kinderen en gezinnen nog steviger willen verankeren. We zetten dit leidend principe vanuit het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind en het VN-verdrag Handicap daarom bovenaan. Deze verdragen stellen dat ieder kind of persoon het recht heeft om diens mening te geven over zaken die hen aangaan en dat die mening serieus moet worden genomen. Niet over ons zonder ons betekent niet ‘u vraagt wij draaien’ of ‘als u niks vraagt dan draaien we niet’.

Het vraagt een nieuwe manier van samenwerken waarbij we kinderen en ouders zien als gelijkwaardige partners. Samen maken we de stad. We gaan meer in dialoog met inwoners, ervaringsdeskundigen en cliëntvertegenwoordigers voor het verbeteren van de uitvoeringspraktijk én benutten hun kennis en ervaring bij het maken van keuzes in het beleid. We versterken bestaande initiatieven en moedigen nieuwe initiatieven van kinderen en ouders aan die ontmoeting stimuleren.

2. Grondoorzaken aanpakken in het belang van kinderen

Oorzaken voor het beroep op jeugdhulp liggen vaak in andere domeinen die volwassenen aangaan, zoals wonen, relaties, gezondheid en werk & inkomen. De context waarin kinderen opgroeien is cruciaal en van invloed op hun welzijn. Een kwetsbare context belemmert een kansrijke en gezonde ontwikkeling. Niet het kind moet zich dus aanpassen aan de context, maar de context aan het kind. Door grondoorzaken aan te pakken stellen we het belang van kinderen voorop en dringen we het beroep op jeugdhulp terug.

Samen met onze partners leggen we daarom nog meer focus op grondoorzaken van problemen en de preventie daarvan. Om scherp te krijgen wat de grondoorzaken zijn benutten we de kennis vanuit de praktijk en wetenschap. Dat geeft richting aan andere oplossingen en keuzes in uitvoering en beleid.

Dit betekent een fundamenteel andere benadering, namelijk het verschuiven van de focus van interventies gericht op individuen naar veranderingen aanbrengen in het systeem dat problemen veroorzaakt. Jeugdhulp kan dit niet alleen oplossen. Een goed samenspel is nodig tussen partners uit verschillende domeinen. Jeugdhulppartners adresseren op tijd en scherp wat nodig is vanuit andere domeinen om grondoorzaken van problemen op te lossen. En dragen hun steentje bij waar nodig. Veiligheid vormt hierin altijd een ondergrens: als grondoorzaken van problemen - bijvoorbeeld bij gebrek aan passende woonruimte, inkomen, problemen bij echtscheiding, psychische of verslavingsproblematiek of huiselijk geweld – niet kunnen worden opgelost vanuit andere domeinen, stelt jeugdhulp alles in het werk om de veiligheid van kinderen te borgen.

3. Uitgaan van mogelijkheden

Uitgaan van mogelijkheden gaat over hulp en opvoedmogelijkheden binnen de context van kinderen en niet (meteen) jeugdhulp bieden, zodat deze hulp beschikbaar blijft voor de kinderen en gezinnen die dat nodig hebben. Uitgaan van mogelijkheden gaat over ‘normaliseren’ en (alleen) doen wat nodig is, over aansluiten bij wat de inwoner en de gemeenschap nodig hebben om naar elkaar om te kijken en samen op te voeden in de buurt. Het betekent soms ook dat iets juist niet gedaan wordt, wanneer vragen kunnen worden opgelost in het eigen netwerk. Maar uitgaan van mogelijkheden mag niet betekenen ‘zoek het zelf maar uit’. We sluiten aan bij wat inwoners, hun netwerk en de gemeenschap zelf kunnen en wat zij nodig hebben om er voor elkaar te kunnen zijn. We kijken kortom naar wat kinderen en gezinnen wél kunnen of willen en problematiseren niet.

4. Ongelijk investeren voor gelijke kansen

Ongelijk investeren voor gelijke kansen betekent: dat we gemeentelijke investeringen ongelijk verdelen, in situaties waar sprake is van ongelijke kansen of uitgangsposities van ouders en hun kinderen waardoor ze zich niet kunnen ontwikkelen tot wie ze kunnen en willen zijn.

In sommige wijken en voor sommige doelgroepen zijn meer of andere inspanningen nodig om zo de meest kwetsbare ouders en kinderen een eerlijke kans te geven. Dat betekent ook dat gemeentelijke investeringen niet in elke wijk of voor elke doelgroep in dezelfde mate beschikbaar zijn. Dit kan onder andere gaan om het ongelijk inzetten van geld, capaciteit, ruimte in de stad of beheer van bijvoorbeeld de openbare ruimte.

We richten onze aandacht daarbij vooral op ouders en kinderen die minder hun weg vinden als het gaat om jeugdhulp of hun rechtsbescherming. Daar waar ouders en kinderen jeugdhulp nodig hebben, bieden we die. De gemeente heeft hierin jeugdhulpplicht.

5. Buurt- en wijkgericht (samen)werken en gemeenschap centraal

Utrecht wil een stad zijn met buurten en wijken met een stevige sociale samenhang. Buurten en wijken waar mensen elkaar kennen, prettig samenleven en het normaal is om elkaar te helpen. De gemeenschap staat centraal. Een sterke en betrokken gemeenschap vormt het sociale fundament van de stad. Het biedt inwoners de kans erbij te horen en mee te doen en het geeft kinderen de mogelijkheid om kansrijk op te groeien.

We gaan uit van wat de inwoner met het eigen sociaal netwerk zelf kan en nodig heeft en bouwen gezamenlijk aan gemeenschapskracht. Daarbij hoort een verschuiving van individuele naar gezamenlijke verantwoordelijkheid. Dat geldt zowel voor inwoners als organisaties. Initiatieven en organisaties in de pedagogische basis, basishulp en aanvullende jeugdhulp werken buurt- of wijkgericht samen op basis van gelijkwaardigheid. Samen met kinderen en ouders stellen partners gezamenlijk vast wat passende hulp en ondersteuning is. Dat betekent ook een omslag in denken van hulpverleners, van: ‘Wat kan het netwerk doen in de ondersteuning van mijn cliënt’ naar: ‘wat kan ik als professional bijdragen om het sociale netwerk te versterken’. Daarbij hoort aandacht voor het versterken van de eigen kracht van inwoners, collectief en individueel.

6. Eenvoud in de uitvoering

De dienstverlening, hulp en ondersteuning richten we in vanuit de leefwereld van inwoners. Eenvoud staat centraal in alles wat we organiseren. Als goede oplossingen niet passen binnen de regels of procedures dan kijken we wat wel passend is vanuit de bedoeling van die regel of procedure. We werken samen en sturen niemand van het kastje naar de muur.

Inwoners weten waar zij in hun buurt terecht kunnen met hun hulpvraag en hebben eenvoudig toegang tot hulp en ondersteuning. De inwoner heeft daarbij zoveel mogelijk eigen regie, tenzij dat niet mogelijk is. Dit vraagt een vereenvoudiging in de organisatie van de hulp en ondersteuning en een sterkere samenwerking in welzijn, zorg en aanpalende domeinen. We faciliteren eenvoud in de uitvoering en verkomen stapeling van ambities en regelingen.

7. Veiligheid is de ondergrens

Gemeente en jeugdhulppartners stellen alles in het werk voor een veilige omgeving waarin ouders hun kinderen kunnen opvoeden en waarin kinderen veilig kunnen opgroeien. Tegelijkertijd moeten we accepteren dat de samenleving niet maakbaar is en gemeente en jeugdhulppartners niet in alle gevallen de veiligheid van ouders en kinderen kunnen garanderen.
We hebben met elkaar het gesprek te voeren over wat een aanvaardbare ondergrens is als het gaat om kwaliteit, veiligheid, toegankelijkheid en beschikbaarheid van jeugdhulp.

Opgave 1:
Het belang van kinderen voorop

1. Wat is de opgave?

Het belang van kinderen staat altijd voorop, daarom is dit onze eerste opgave. Dit belang staat voorop in ons beleid én in de manier waarop professionals met kinderen en ouders omgaan. Dit lijken open deuren, maar de praktijk laat zien dat kinderen en hun ouders nog niet altijd betrokken worden bij de beslissingen die hen aangaan. Ook is een gelijkwaardige samenwerking niet vanzelfsprekend. Deze opgave sluit aan bij de leidende principes ‘Niet over ons, zonder ons’ en ‘Grondoorzaken aanpakken in het belang van kinderen’.

Gelijkwaardigheid

Kinderen en hun ouders worden door professionals en gemeente als gelijkwaardig beschouwd. Nog te vaak spreken we over kinderen en ouders in plaats van mét hen. Weten wat er leeft begint bij luisteren. Luisteren vanuit gelijkwaardigheid en zonder oordeel, zodat kinderen en ouders echt gezien en gehoord worden. Dit betekent ‘samen beslissen’ en niet ‘u vraagt wij draaien’.

> Waarom moet het eerst heel slecht met me gaan voordat ze me horen? Ik heb liever dat iemand me helpt als het nog wel oké met me gaat.
>
> - Een student tijdens een bijeenkomst over prestatiedruk

Stimuleren van participatie en (mede) zeggenschap

In Utrecht is jeugdparticipatie een speerpunt. We organiseren jeugdparticipatie die zo passend mogelijk is bij de doelgroep. Bij participatie praten, denken en beslissen kinderen mee. Denk aan zaken die voor hen belangrijk zijn, de ondersteuning die zij krijgen of de plekken waar zij komen. Zij ontwikkelen hierdoor bewustzijn en hebben invloed op hun leven nu en in de toekomst. Dit draagt bij aan het zelfvertrouwen en de zelfstandigheid van kinderen. Jeugdparticipatie zorgt voor effectiever gemeentelijk beleid; het beleid sluit immers beter aan op wat kinderen zélf belangrijk vinden en bij oplossingen die zij zelf aandragen.

Belang van het kind meewegen

Nederland, en dus Utrecht, heeft de verantwoordelijkheid om de rechten van het kind te borgen op basis van het Internationaal Verdrag over de Rechten van het Kind[2]. Daarmee staat het belang van het kind altijd voorop in wet- en regelgeving en maatregelen die getroffen worden. Binnen de gemeente Utrecht wordt het meewegen van het belang van kinderen gestimuleerd - in alle besluitvorming die op hen van invloed is. Dit kan door het structureel invoeren van de Kinderrechtentoets.

2 Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind - Kinderrechten.nl

Diversiteit en inclusie

Ieder kind heeft het recht te worden wie die is. We hebben aandacht voor ieder kind, ongeacht leeftijd, sekse, beperking, seksuele voorkeur, genderidentiteit, opleidingsniveau, etniciteit of godsdienst. Ieder kind krijgt de kans zich te ontplooien en ontwikkelen.

Wij werken in lijn met de nota Inclusie en Diversiteit. We staan voor bewustwording, ongelijk investeren voor gelijke kansen en veiligheid. Het hoofddoel van de nota Inclusie en Diversiteit van de gemeente Utrecht is: “Utrechters kunnen zichzelf zijn, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld en hebben gelijke kansen.”[3].

2. Waar bouwen we op voort?

2.1. Jeugdparticipatie

Utrecht doet al veel op het vlak van jeugdparticipatie: er is een grote diversiteit aan initiatieven om (structurele) participatie van kinderen en ouders te stimuleren. Daarnaast zijn we voortdurend bezig om kinderen te betrekken en participatie zo laagdrempelig mogelijk te maken zodat we iedereen bereiken. Het gaat om de vraag: hoe betrek je hen direct en hoe verzeker je dat er ruimte is voor hun stem? Dit doen we door kinderen op te zoeken en mee te laten denken, maar ook door digitaal aanwezig te zijn via sociale media. We doen dit om bewustzijn te creëren en bij de doelgroep op te halen wat er speelt.

2.2. Kinderrechtenstad

Utrecht is een kinderrechtenstad en besteedt steeds meer aandacht aan kinderrechten, specifiek voor ‘de stem van de kinderen’. In Utrecht doet iedereen mee, dus ook de kinderen in de stad. We betrekken kinderen en hun ouders bij beleid en projecten via bijvoorbeeld wijkkinderraden, jeugdpanels en belangengroepen. Beleidsmakers en professionals luisteren actief naar hen en geven duidelijk aan wat zij doen met vragen, signalen, adviezen of oplossingen die kinderen en ouders zélf aandragen. Ook bestaat sinds 2023 de kinderrechtenwinkel en is er een kinderombudsman in Utrecht.

3. Wat kan beter?

3.1. Gelijkwaardigheid

We zetten nog steviger in op gelijkwaardige samenwerking tussen inwoners, professionals en gemeente door a) altijd eerst kinderen en ouders te horen voordat beslissingen worden genomen over de inzet van jeugdhulp, b) jeugd- en ouderparticipatie (verder) te versterken en c) meer gebruik te maken van ervaringsdeskundigheid. We gaan anders werken in lijn met Samen Stad Maken[4].

3.2. Versterken zeggenschap van kinderen én hun ouders

We versterken de zeggenschap van kinderen én hun ouders door verschillende initiatieven op gebied van jeugd- en ouderparticipatie met elkaar te verbinden. Zo bundelen we krachten. We benutten de ervaring van deze initiatieven in overleg met onze jeugdhulp-partners in de stad (ervaringsdeskundigen en vertegenwoordigers van kinderen en ouders).

3 Beleidsota Inclusie en diversiteit

4 https://www.utrecht.nl/bestuur-en-organisatie/beleid-en-omgevingsvisie/beleid-voor-samenwerken-met-bewoners

Recentelijk is hiertoe het initiatief ontstaan van een actief netwerkplatform van ouders, jongeren en professionals die ook inhoudelijke bijdroegen aan deze beleidsnota en het participatieproces. Utrecht wil dit initiatief een structurele plek geven binnen de stad. Zie bijlage 4 voor meer informatie over het participatieproces rondom deze nota.

3.3. Structureel invoeren van de Kinderrechtentoets

Het rapport *Kinderen uit de Knel* van de Raad van Volksgezondheid en Samenleving laat zien dat belangen van kinderen onvoldoende consequent mee worden gewogen bij beslissingen over ouders in andere domeinen – zoals hulp bij (mentale) gezondheid, scheiding, schulden en wonen – die invloed hebben op het kind. De aanbeveling van de RVS is om de impact van wetgeving en beleid op kinderen consequent in beeld te brengen met een Kinderrechtentoets[5]. De Nationale Ombudsman ontwikkelt de Kinderrechtentoets voor het maken en evalueren van wetgeving en beleid[6]. Naar verwachting is deze klaar voor gebruik in 2025.

Door het structureel invoeren van de Kinderrechtentoets zorgen we ervoor dat het belang van het kind meeweegt in alle beleid en besluitvorming. Zo verhogen we bewustwording over kinderrechten en hun belangen en handelen we daarnaar. Het kader van kinder- en mensenrechten biedt de (juridische) legitimiteit, een gezamenlijke morele bril én gemeen-schappelijke taal om ons handelen als overheidsinstantie te toetsen en te spiegelen aan onze inwoners.

> Kinderen hebben het recht om gehoord te worden in belangrijke beslissingen die hen aangaan. Als Kinderombudsman woon en werk ik dichtbij de Utrechtse kinderen. Samen met mijn team ga ik graag met kinderen en jongeren in gesprek om direct van hen te horen wat belangrijk voor hen is.
>
> - Jory Hoogendam, per januari 2025 Kinderombudsman van Utrecht

3.4. Rechtsbescherming

We vinden het belangrijk dat we een betrouwbare overheid zijn. We zorgen daarom voor rechtsbescherming en heldere en transparante communicatie naar de inwoner. Voor de inwoner moet duidelijk zijn wie de hulpvraag behandelt, hoe dit gedaan wordt en wat de rechten, plichten en mogelijkheden van de inwoner zijn in het vervolgproces. De betrokken professionals communiceren tijdig en transparant over hun keuzes, leggen deze schriftelijk vast en wijzen de inwoner op de mogelijkheden voor cliëntondersteuning.

Transparante communicatie en cliëntondersteuning zijn belangrijk in iedere stap van het proces, en zeker op het moment dat professional en inwoner het niet eens zijn over de vraag of jeugdhulp nodig is of wat de best passende hulp is. Professionals worden, vanuit hun organisatie, ondersteund met de juiste handvatten om deze gesprekken te voeren. Dat vraagt naast normaliseren ook aandacht voor het goed kunnen motiveren van keuzes en beslissingen.

5 Kinderen uit de knel
6 Programma Kinderrechten 2023 | Nationale ombudsman

Opgave 2:
Het versterken van de pedagogische basis

1. Wat is de opgave?

"It takes a village to raise a child", want opvoeden doe je samen en niet alleen. Dit is een taak waarbij, naast ouders, veel andere mede-opvoeders een rol hebben. Dat zijn bijvoorbeeld de leerkracht op school, de voetbaltrainer, de jongerenwerker, of gewoon een ouder in de buurt die op andere kinderen let. Zij zijn onderdeel van 'het dorp'. Met hen heb je goed contact wanneer alles goed gaat, maar je kan ook op ze terugvallen als dat nodig is. Het zijn de mensen die een luisterend oor bieden, of bijspringen met praktische hulp of advies. Het dorp bestaat naast mensen ook uit fysieke plekken. Denk hierbij aan de speeltuin, de school, de jongerenhuiskamer, de plek waar je naartoe gaat voor teken- of dansles en ook uit online omgevingen. Die combinatie van sociale, fysieke en online factoren noemen we de pedagogische basis[7]. Dat is het deel van de sociale basis[8] dat te maken heeft met opgroeien en opvoeden en dat is waar deze opgave over gaat.

De pedagogische basis is bepalend voor de ontwikkeling van kinderen. Een sterke pedagogische basis draagt bij aan veerkracht, fysieke en mentale gezondheid en schoolprestaties. Voor de ontwikkeling van ieder kind is het belangrijk dat zij – en hun opvoeders – toegang hebben tot verschillende relaties, contacten, onderlinge hulp en ondersteuning in de directe omgeving. Naast het belang van een sociale en veilige omgeving is het belangrijk in de omgeving van het kind gezonde leefgewoonten zoals een gezond voeding- en beweegpatroon worden gestimuleerd, bijvoorbeeld via de wijknetwerken Jeugd. Hoe rijker deze omgevingen, hoe groter de kans dat kinderen kansrijk opgroeien. Zie bijlage 3 voor meer informatie over de pedagogische basis.

> Hoe meer wij met elkaar het normale leven - de sociale basis - versterken, hoe minder mensen het buurtteam of andere partijen nodig hebben. Vraag mensen maar eens waar zij de meeste steun vonden. Dan gaat het al snel over de muziekgroep in het buurthuis, de meester op school of de vrijwilliger die elke week even kwam praten.
>
> - Een manager Jeugdgezondheidszorg bij de gemeente

7 Opgroeien doe je samen | Nederlands Jeugdinstituut

8 Voor meer informatie over de sociale basis zie de Nota van Uitgangspunten, de Wmo-Nota.

De pedagogische basis is het fundament onder kansrijk opgroeien en omgaan met alledaagse problemen. In Utrecht is het fundament voor de pedagogische basis al best stevig. Toch is de pedagogische basis niet overal even sterk. Dat betekent dat niet ieder kind en iedere ouder in Utrecht dezelfde kansen heeft om zich te ontwikkelen, contacten en ervaringen op te doen, of ondersteuning te vinden bij familie of buren.

Samen hebben we de taak en verantwoordelijkheid om dit te veranderen. De pedagogische basis krijgt vorm door hoe inwoners zich verenigen en elkaar opzoeken en ondersteunen. Daar waar dit niet vanzelf gebeurt, ondersteunt de gemeente door ontmoeting en onderlinge steun te faciliteren. Kortom, we ondersteunen alleen daar waar het anders (nog) niet gebeurt. Iedere (mede)opvoeder, vereniging, (informele) hulporganisatie én de gemeente heeft dus een eigen rol te spelen en te pakken.

We zetten daarbij in op:

- Het versterken van de gemeenschapskracht en gelijkwaardige samenwerking tussen formele en informele partijen, kinderen en ouders, met respect voor ieders positie en expertise.
- Het faciliteren van ontmoeting en ervaringen, waarmee we ook bijdragen aan het elkaar kennen, aanspreken en het bespreken van alledaagse problemen bij het opvoeden en opgroeien. Zo normaliseren we opgroei- en opvoedvragen en problemen.
- Het werken vanuit een gezamenlijke pedagogische visie, taal en aanpak volgens de visie Vreedzaam.
- De verbinding versterken tussen partners en initiatieven in de pedagogische basis, en de basis- en aanvullende jeugdhulp.
- Het verminderen van de negatieve effecten van online leefwereld en prestatiedruk.

> Mijn begeleider deelt ook over haar eigen leven en ervaringen. Dat maakt dat het gelijkwaardig voelt. Zij beantwoordt mijn kwetsbaarheid met de hare. En vertelt over dingen die moeilijk zijn met haar kinderen. Soms heeft dat ook overlap met de speciale behoeften die mijn kinderen hebben.'
>
> - Een ouder tijdens een leertraject voor ouders, professionals en beleidsambtenaren, bij De Kenniswerkplaats Pedagogische Basis

Reikwijdte en samenwerking

De pedagogische basis is van de stad en de gemeente faciliteert waar kan en nodig. In deze nota staat maar een deel van wat wij als gemeente hierbinnen doen. In deze nota beperken wij ons tot plannen die we maken met middelen voor uitvoering van de Jeugdwet. Daarom zoeken we aansluiting en samenwerking met alle andere gemeentelijke beleidsterreinen die actief zijn in (de ondersteuning van) de pedagogische basis en de bredere sociale basis. Waaronder de beleidsnota's 'Samen Leven, samen Zorgen[9]','Samen Gezondheidsverschillen Verkleinen'[10], 'Samen Stad Maken'[11], 'De Kracht van Cultuur[12]', de 'Utrechtse Onderwijs Agenda[13]', en de nieuwe Sportnota die momenteel geschreven wordt.

2. Waar bouwen we op voort?

2.1. Vreedzaam: werken vanuit een gezamenlijke pedagogische visie, taal en aanpak

Utrecht is een Vreedzame stad en daar bouwen we op voort. De visie vreedzaam staat voor actief leren samenleven, samen opgroeien en opvoeden – ook digitaal.[14] Door Vreedzaam leren kinderen wat het betekent om in een democratische samenleving op te groeien.
Ze leren hun stem te laten horen en hun steentje bij te dragen aan het gemeenschappelijk belang. Vreedzaam geeft ons een gezamenlijke pedagogische visie, taal en aanpak die van grote waarde is voor de pedagogische basis in de hele stad. Het doel is dat alle kinderen, ouders én alle mede- opvoeders en organisaties in Utrecht die met kinderen werken in aanraking komen met de visie van Vreedzaam. Daarom vragen wij van onze partners, maar ook gemeenteambtenaren die actief zijn met kinderen en ouders, dat zij werken vanuit de Vreedzame aanpak. Dit zorgt ervoor dat we elkaar goed begrijpen, prettiger samenleven en gemeenschappen in de stad versterken.

9 Beleidsnota Wmo 'Samen leven, samen zorgen'
10 Beleidsnota gezondheid - Samen gezondheidsverschillen verkleinen 2024-2027
11 Beleidsnota Samen stad maken Geen Utrecht zonder U
12 Kadernota Cultuurparticipatie 2022-2030
13 UOA (utrechtseonderwijsagenda.nl)
14 De Vreedzame Wijk | KIS

2.2. Betrokken bewoners(initiatieven) en netwerken

Er zijn en ontstaan in Utrecht veel bewonersinitiatieven en netwerken. Bijvoorbeeld ouder-netwerken, buurthuizen en speeltuinen (in zelfbeheer) en (ouder)initiatieven die een bijdrage leveren aan het bevorderen van de pedagogische basis in hun buurt of wijk. Ook organiseren deze initiatieven zich in verschillende sterke stedelijke netwerken en zoeken zij het contact en de samenwerking met institutionele (jeugdhulp)partijen. We blijven deze initiatieven, net-werken en verbinders ondersteunen. Denk hierbij aan informele zorg, mantelzorg, gemeen-schapskracht, meedoen, vrijwillige inzet, belangenbehartigers-organisaties, de aanpak van eenzaamheid en het versterken van taal- en digitale vaardigheden.

De komende jaren realiseren we meer vrijwillige inzet. Zo willen we onderzoeken of we ook binnen de informele zorg meer stageplekken kunnen creëren. Zo leren studenten ook de kracht en waarde van informele zorg kennen uit eigen ervaring. Ook werven we onder groepen die traditioneel minder vrijwilligerswerk doen, waaronder ook jongeren en inwoners die zelf gebruik maken van hulp of ondersteuning. Ten slotte zetten we ons in om jonge mantelzorgers beter te ondersteunen. Hiervoor sluiten we aan bij de Wmo nota[15].

2.3. Fysieke en digitale ontmoetingsplekken

Voldoende uitnodigende ontmoetingsplekken zijn een belangrijke randvoorwaarde voor versterking van de pedagogische basis, zeker in een groeiende stad die steeds dichter bebouwd raakt. Het is daarom belangrijk dat we de welzijnsaccommodaties, buurtcentra[16] en speeltuinen[17] laten meegroeien met de stad. Wat er nodig en (financieel) mogelijk is wegen we af op basis van het investeringspakket ‘Groei in balans’[18]. In die afweging nemen we het belang van ontmoetingsplekken nadrukkelijk mee, voor het versterken van de gemeenschapskracht én het verlichten van de druk op jeugdhulp. Bij het opzetten van plekken voor jongeren (15-27 jaar) werken we vanuit de ‘Visie van jongeren over ontmoetingsplekken voor Jongeren’.[19] Het uitgangspunt daarbij is dat de plekken in de stad inclusief en veilig zijn en dus toegankelijk voor iedereen. Jongeren krijgen ook meer inspraak in de activiteiten die daar plaatsvinden, zoals koken, sporten en muziek maken.

Oók kijken we naar digitale manieren om kinderen, jongeren en ouders op een fijne en veilige manier duurzaam bij elkaar te brengen. Ook vanuit de participatiesessies die de gemeente organiseert geven inwoners aan dat de behoefte hieraan groot is. Het is een manier om online informatie te delen, aan te sluiten bij de leefwereld en in contact te staan met de inwoner.

2.4. Jongerenwerk

Het jongerenwerk zet zich in voor de jongeren in Utrecht en ondersteunt hen in hun identiteitsontwikkeling, stimuleert tot meedoen in de maatschappij en verbindt verschillende leefwerelden van jongeren - zoals de straat, school en online. Het jongeren-werk heeft een signalerende en preventieve rol en werkt vanuit de vreedzame visie.

Het jongerenwerk ondersteunt bij en organiseert groepsactiviteiten door en voor jongeren, daar waar jongeren zijn en samenkomen in de wijk. Denk aan de straat, online, op scholen, sportverenigingen en cultuur. Het jongerenwerk is op een groeiend aantal scholen aanwezig. Ook zijn er jongerenhuiskamers verspreid door de stad, waar het jongerenwerk ontmoeting

15 Beleidsnota Wmo ‘Samen leven, samen zorgen’
16 Meerjarig perspectief buurtcentra 2022-2032
17 Beleidskader beheerde speeltuinen (utrecht.nl)
18 Meerjarenbeeld Groei in Balans | Begroting 2023
19 Visie van jongeren over ontmoetingsplekken voor Jongeren - Young Connected

mogelijk maakt. Het jongerenwerk heeft daarnaast een belangrijk rol in de integrale aanpak van jeugdoverlast, jeugdgroepen en persoonsgerichte aanpakken van jongeren die in de criminaliteit terecht zijn gekomen.

We bouwen met het jongerenwerk voort op de beweging van collectief werken. Samen met het jongerenwerk maken we keuzes wat dit betekent voor hun inzet in specifieke wijken en voor specifieke doelgroepen.

3. Wat kan beter?

3.1. Sterke en veerkrachtige gemeenschappen

We streven de komende jaren naar het verstevigen van de sociale samenhang in buurten en wijken zodat het er prettig wonen is, mensen elkaar weer leren kennen en het weer normaal wordt om naar elkaar om te kijken en elkaar te helpen. Het samenbrengen van mensen en het creëren van mogelijkheid tot ontmoeting is daarom een belangrijk onderdeel van alles van wat we doen, of er nu sprake is van een hulp- of ondersteuningsvraag, of (nog) niet. Dat doen we in de hele stad, maar in het kader van ongelijk investeren voor gelijke kansen doen we de grootste investeringen in die wijken waar de pedagogische basis het minst sterk is. Daar kan die investering juist bijdragen aan het vergroten van kansen voor de opgroeiende jeugd.

De kracht van de buurt en de wijk

We geven onze partners in de pedagogische basis de opdracht om aan te sluiten bij en te versterken wat er al is in de buurt en wijk. Zij ondersteunen bij de initiatieven die inwoners willen opzetten, of al hebben opgezet, om iets te betekenen voor anderen in hun eigen buurt. Ze stellen zich terughoudend op in het zelf opzetten van nieuwe activiteiten.
Als onze partners wel zelf activiteiten opzetten, doen zij dit samen met de kinderen, jongeren en ouders die gebruik maken van het aanbod. Zij krijgen een actieve, mede-bepalende en medeverantwoordelijke rol. Hetzelfde geldt voor lokale initiatieven.

Pedagogische basis op school

Nergens komen kinderen buitenshuis zo vaak als op school. Een van de meest logische plekken om laagdrempelige ontmoeting te organiseren (om de gemeenschapskracht te versterken) is op de school in de wijk. We sluiten daarbij aan op de ontwikkelingen vanuit de Utrechtse onderwijsagenda[20]. Denk hierbij aan ouderkamers, cultuureducatie en bibliotheken op school. En ook aan het verkennen van nieuwe concepten als buurt- en familiescholen[21].

Gelijkwaardig samenwerken

We zetten ons in op gelijkwaardige samenwerking tussen formele en informele partijen, met respect voor ieders expertise en positie. Daarom nemen we dit op in de opdrachten van onze partners in de pedagogische basis (de sociaal makelpartij en het jongerenwerk). Voor de verdere acties hierop, zie opgave 1.

Collectief werken

De partijen in de pedagogische basis leveren een belangrijke bijdrage aan het ‘collectief

20 UOA (utrechtseonderwijsagenda.nl)

21 Utrechtse Onderwijs Agenda pagina 20 en 34

werken'. Dit staat uitgebreid toegelicht in opgave 5. Deze manier van werken brengt mensen met elkaar in contact rondom dezelfde opvoed- en opgroeivragen. Naast het bieden van hulp en ondersteuning, draagt dit bij aan het bouwen en versterken van netwerken. Daardoor draagt deze manier van werken bij aan het versterken van de pedagogische basis in de stad.

Subsidiëring

We subsidiëren activiteiten die de gemeenschapskracht in de wijk versterken. We herijken de subsidieregelingen Vrijwillige Inzet Voor Elkaar en Sociale Prestatie en Dagondersteuning. We maken scherpere keuzes in welke activiteiten we wel en niet (meer) faciliteren vanuit deze subsidieregelingen. Activiteiten die onvoldoende bijdragen aan deze opgave, worden niet meer gefinancierd.

Informatieverstrekking

Er wordt al veel informatie over welzijn en hulp verstrekt aan inwoners en beroepskrachten van Utrecht, zowel digitaal als fysiek. Dit gebeurt op stedelijk- en op wijkniveau. Wij willen dat deze informatie, met name binnen de pedagogische basis, nog beter aansluit bij de behoefte van inwoners en beroepskrachten in de wijken. We onderzoeken met huidige partners, bewoners-initiatieven en wijkinformatiepunten hoe we de informatie over de pedagogische basis het beste kunnen delen. Dit doen we zodat inwoners in de stad beter op de hoogte zijn van wat er is en kan in hun eigen buurt. Zo verbeteren we de toegankelijkheid van de pedagogische basis en de samenwerking tussen de pedagogische basis en basishulp.[22]

3.2. Online leefwereld en prestatiedruk

De komende jaren hebben we blijvend aandacht voor de online leefwereld en prestatiedruk. Deze twee thema's zijn vervlochten met de levens van opgroeiende kinderen. Naast veel positieve invloeden en mogelijkheden, zorgen deze twee thema's voor uitdagingen en problemen die steeds meer op de voorgrond komen te staan. Een groeiende groep kinderen ervaart een afname van welbevinden en functioneren als gevolg daarvan. Als samenleving hebben we hier nog geen goed antwoord op.

De online leefwereld

De online leefwereld is bijvoorbeeld snel opgekomen en verandert voortdurend. Het overgrote deel van ouders is er niet mee opgegroeid. Hoe leer je kinderen 'wijs' om te gaan met de online wereld?

Prestatiedruk

Een groeiende groep kinderen ervaart negatieve effecten van prestatiedruk. Dit leidt soms tot faalangst, een burn-out of piekeren. Ze besteden ook minder tijd aan sporten, ontspannen en ontmoeten. Dit terwijl een gezonde prestatiedruk leidt tot motivatie, focus en goede prestaties.

22 Dit is een ontwikkelopgave in de nota van uitgangspunten, uitgeschreven op p. 45. Nota van uitgangspunten (bestuurlijkeinformatie.nl)

Voor een sterkere opvoedomgeving voor kinderen is het van belang dat ouders en professionals structureel op de hoogte zijn en blijven van hun online leefwereld en prestatiedruk. Zij moeten ook weten hoe hiermee om te gaan in de opvoeding. We zetten ons daarom de komende jaren in op het vergroten van kennis over hoe we de negatieve effecten van de online leefwereld en prestatiedruk kunnen tegengaan en brengen deze in de praktijk. Dat doen we in samenwerking met kinderen, jongeren, ouders en professionals en in aansluiting op ‘Samen gezondheidsverschillen verkleinen’ en de ‘Utrechtse Onderwijsagenda’[23].

23 ‘Samen gezondheidsverschillen verkleinen’ en de ‘Utrechtse Onderwijsagenda’

Opgave 3:
Kansrijke start voor jonge kinderen

1. Wat is de opgave?

Elk kind moet zijn leven zo kansrijk en gezond mogelijk kunnen starten. Maar niet alle kinderen krijgen evenveel kansen. Het vergroten van kansengelijkheid in de stad is het meest effectief als je er op jonge leeftijd bij bent. Achterstanden die kinderen op jonge leeftijd oplopen, zijn moeilijk later in te halen[24]. Al tijdens de zwangerschap wordt de basis gelegd voor de lichamelijke, psychische en sociale ontwikkeling van kinderen. Ouders hebben hierin een centrale rol. Met de meeste gezinnen met jonge kinderen gaat het goed. Toch zijn er ook gezinnen waarbij het opvoeden en opgroeien soms wat moeizamer gaat. Die het soms lastig vinden om hulp te vragen of de hulp niet weten te vinden. We willen er graag voor deze kinderen en ouders zijn, want investeren in de kwaliteit van de eerste levensjaren van kwetsbare kinderen voorkomt problemen en het leidt tot maatschappelijke en economische voordelen in de toekomst. Zo investeren we ongelijk voor gelijke kansen.

Kansrijke Start, de eerste 1000 dagen.

Een kind ontwikkelt zich in de eerste 1000 dagen, van de zwangerschap tot twee jaar oud, razendsnel. Daarom is het juist in deze periode belangrijk dat de ontwikkeling van kinderen voorspoedig verloopt. Deze periode heeft invloed op kansen binnen het onderwijs en op de arbeidsmarkt, en daarmee ook op de generaties die volgen. We zorgen voor passende ondersteuning en zorg tijdens de eerste 1000 dagen. Dit doen we samen met organisaties die betrokken zijn bij (aanstaande) ouders en jonge kinderen. We investeren in goede samenwerkingsafspraken tussen alle betrokkenen tijdens deze periode. Denk aan samenwerkingspartners zoals de verloskundigen, de jeugdgezondheidszorg, buurtteams, huisartsen en informele zorgverleners.

Collectieve voorzieningen

Al vanaf de zwangerschap is het belangrijk dat er toegankelijke mogelijkheden zijn voor (aanstaande) ouders en kinderen om hun vragen, onzekerheden en ervaringen te delen met elkaar. En met elkaar in contact te komen om te spelen en te ontwikkelen. Wanneer nodig, is er hulp van professionals die steun en advies kunnen geven. Dit gebeurt bijvoorbeeld via ouder-kind groepen of spelinlopen. Deze groepen moeten toegankelijk zijn en aansluiten bij wat gezinnen nodig hebben. Vragen over opgroeien en opvoeden worden dan zo veel mogelijk in de eigen omgeving opgepakt. Als dit goed gaat voorkomen we hiermee soms het beroep op (duurdere) jeugdhulp.

Passende plek

We willen voor jonge kinderen met een extra ondersteuningsvraag dat zij zo thuisnabij naar de kinderopvang kunnen. We willen voorkomen dat we kinderen op jonge leeftijd al van de ene naar de andere opvang verplaatsen. En dat zij uiteindelijk in een specialistische jeugdhulpsetting terecht komen. Dit zou onwenselijk zijn, omdat kinderen hierdoor op jonge leeftijd al in aanraking komen met de ervaring van *“het niet voldoen aan de norm”*.

24 Kinderen uit de knel, RVS, 2023

Daarnaast is het soms nog lastig te bepalen wat de ondersteuningsbehoefte is en wat het kind nodig heeft. We willen onderzoeken om welke kinderen dit gaat en hoe we goed bij hen kunnen aansluiten, ook gezien de diversiteit in culturele achtergrond.

2. Waar bouwen we op voort?

2.1. Kansrijke Start - de eerste 1000 dagen

We investeren in (bestuurlijke) samenwerkingsafspraken tussen alle partijen in het medische en de pedagogische basis die betrokken zijn tijdens de eerste 1000 dagen in het leven van een kind. Met deze opgave werken we aan:

- Het gezin staat centraal. Hulp en ondersteuning sluiten beter aan bij de behoeften van ouders en kind.
- Versterken van de eigen kracht van ouders en hun netwerk.
- Verstevigen van de basis. We zetten in op grondoorzaken die van invloed zijn op het welzijn van (aanstaande) ouders in Utrecht. Professionals dragen hieraan bij door ook aandacht te hebben voor thema's zoals bestaanszekerheid, sociale relaties en de verbanden die dit heeft met gezondheid en welbevinden.
- Professionals leren van elkaar, zoals de geboortezorgnetwerken en het platform eerste 1000 dagen.

2.2. Beschikbaarheid collectieve voorzieningen voor kinderen en ouders

We blijven inzetten op de beschikbaarheid en toegankelijkheid van collectieve voorzieningen voor kinderen en ouders. Denk aan spelinlopen, ouder-kind groepen en themabijeenkomsten. We doen dit waar kan in samenwerking met kinderen en ouders. We blijven inzetten op het bereiken van gezinnen die hier het meeste baat bij hebben en sluiten hierin aan op het collectief werken (Opgave 5).

> Dit is veel beter dan therapie, ik kom hier altijd met een licht hart vandaan.
>
> - Moeder bij de Moeder-Babygroep in Overvecht

3. Wat kan beter?

3.1. Passende plekken voor kinderen

Voor een groot deel van de jonge kinderen met een extra ondersteuningsvraag vinden we thuisnabij een passende plek binnen reguliere voorzieningen. Voorbeelden van deze voorzieningen zijn de kinderopvang(+), de voorschool of de BSO(+). De voorschool biedt extra ondersteuning bij taal en/of ontwikkelachterstanden voor kinderen tussen de 2,5 – 4 jaar. De plusopvang ondersteunt ook kinderen met een hulpvraag vanwege bijvoorbeeld gedragsproblematiek en/of verstandelijke of fysieke beperking(en) (zie ook nota Passende Kinderopvang Utrecht[25]).

25 Nota van uitgangspunten Passende Kinderopvang Utrecht vanaf 2024

Toch zien we dat een groeiende groep jonge kinderen beroep doet op specialistische dagbehandeling. Deze tendens willen we keren. We versterken daarom de samenwerking tussen de voorschool, de jeugdgezondheidszorg, het buurtteam, het samenwerkingsverband primair onderwijs en de aanvullende jeugdhulp en kijken hoe we jonge kinderen sneller en passender kunnen ondersteunen op de juiste plek. Dit doen we binnen de kernpartneraanpak voorschoolse educatie (KPA VE) die we waar nodig willen uitbreiden. We willen onderzoeken of kinderen met een extra ondersteuningsvraag, die nu beroep doen op specialistische dagbehandeling, een passender plek kunnen krijgen in meer reguliere voorzieningen, soms met extra ondersteuning vanuit jeugdhulp.

> Ik had last van een postnatale depressie, maar had dit zelf niet door. Ik schaamde me heel erg, want wie was ik nou als moeder? Inmiddels weet ik dat er meer moeders zijn die dit hebben en erover praten helpt echt. Ik was eerst bang dat ze bij het consultatiebureau iets zouden zien in de computer, maar ze waren begripvol en vroegen of ik de U-pas kende. Daardoor kan ik nu beter rondkomen, hoe moeilijk dat ook blijft. Ik ben een blije mama en trots op hoe goed hij groeit.
>
> - moeder bij de Moeder-Baby groep in Overvecht

Uitdagingen voor onze ambities zijn schaarste in personeel voor de kinderopvang en schaarste in het beschikbare budget voor jeugdhulp. Wij monitoren of het realiseren van meer passende plekken voor kinderen in de reguliere voorzieningen, leidt tot een verminderd beroep op (specialistische) jeugdhulp én afnemende kosten.

Opgave 4:
Een goede aansluiting onderwijs-jeugdhulp

> We willen ervoor zorgen dat de ontwikkeling van kinderen zo vloeiend mogelijk verloopt, waarbij de overgangen geen hoge drempels zijn, maar logische fases die elkaar opvolgen en aanvullen. Dat vraagt om samenwerking: leerlijnen die op elkaar aansluiten, professionals die effectief samenwerken, ouders die in elke fase betrokken worden en ondersteuning die goed wordt georganiseerd.
>
> - Wethouder Onderwijs Eelco Eerenberg

1. Wat is de opgave?

School is belangrijk! Het is dé plek waar kinderen de meeste tijd doorbrengen als ze niet thuis zijn. School is eigenlijk een tweede huiskamer, waar kinderen zich ontwikkelen en leren worden wie ze zijn. Daarom is het belangrijk dat er op elke school een sterk onderwijsaanbod is en een goed pedagogisch klimaat dat dit proces ondersteunt.

Passende ontwikkelkansen

Om te ontwikkelen hebben kinderen ‘passende ontwikkelkansen’ nodig. Ieder kind leert anders en soms is er iets extra’s nodig. Goede samenwerking tussen ouders, het onderwijs, de pedagogische basis en de jeugdhulp is dan heel belangrijk. Gezamenlijk sluiten we aan bij de behoefte van kinderen. We zoeken samen naar kansen binnen het onderwijs, de pedagogische basis en soms de jeugdhulp. Áls een kind extra jeugdhulp nodig heeft, is dit op maat, tijdig, efficiënt en dichtbij.

Passend onderwijs

Kinderen krijgen altijd passend onderwijs[26]. Scholen zorgen daarvoor met behulp van het Samenwerkingsverband. Als er lichte ondersteuningsvragen zijn, wordt dit opgepakt in de school. Als er iets extra’s nodig is, organiseren scholen dat met hun kernpartners (het samenwerkingsverband, de buurtteams, jeugdgezondheidszorg en leerplicht).
De kernpartners bieden óf zelf ondersteuning, óf - als dat niet genoeg is - organiseren dat er aanvullende jeugdhulp komt. Het motto van de kernpartners is dat hulp en ondersteuning ‘zo gewoon mogelijk’ is en dat iedereen thuisnabij opgroeit.

26 Wet passend onderwijs en onderwijs-zorgarrangementen | Nederlands Jeugdinstituut (nji.nl)

Werkwijze afstemmen

We zien grote verschillen tussen jeugdhulp en onderwijs als het gaat om werkwijze, wettelijke kaders en financiering. Dat is niet efficiënt. In Utrecht willen we deze verschillen verkleinen en de werelden van jeugdhulp en onderwijs bij elkaar brengen. We willen integraal en slimmer (samen)werken, zodat kinderen de juiste ondersteuning krijgen om zich te kunnen ontwikkelen naar eigen vermogen.

Wat is de rol van onderwijs en jeugdhulp?

Het onderwijs heeft een belangrijke rol bij het opgroeien en opvoeden van kinderen in deze stad. Wij vinden het belangrijk daar het gesprek over te blijven voeren. Veel vragen over opgroeien en opvoeden kunnen namelijk beantwoord worden binnen de pedagogische basis en de zorgstructuur van het onderwijs. Jeugdhulp sluit waar nodig hier goed op aan. We móeten samen met onze partners scherpe keuzes maken: in welke gevallen zetten we aanvullende jeugdhulp in en wanneer niet? En wat is de rol van jeugdhulp? Jeugdhulp moet beschikbaar blijven voor de kinderen binnen het onderwijs die iets extra's nodig hebben. In het maken van deze scherpe keuzes is de kernpartneraanpak cruciaal (zie 2.2).

2. Waar bouwen we op voort?

2.1. Samenwerking van onderwijs en jeugdhulp

In Utrecht bouwen we voort op een sterke cultuur van samenwerken tussen onderwijs en jeugdhulppartners[27]. Een voorbeeld is de Utrechtse Onderwijsagenda[28] waar de onderwijs- en jeugdhulppartners samen aan werkten. Hun gezamenlijke visie en samenwerkingsdoelen zijn daarin vastgelegd. Op de werkvloer bestaat dit al langer; school en (kern)partners werken al jaren goed samen. Dit zie je bijvoorbeeld aan de samenwerking tussen professionals én met ouders. Ook zijn de scholen waar leer- en ontwikkellijnen goed op elkaar aansluiten een goed voorbeeld.

2.2. Kernpartneraanpak

Soms is er iets extra's nodig voor de ontwikkelkansen van het kind. Met de kernpartneraanpak stemmen onderwijs en jeugdhulp af op een manier waarop kinderen zo thuisnabij mogelijk naar school kunnen. Binnen de kernpartneraanpak werken de kernpartners samen in en rond de school. We werken vanuit de leefwereld van het kind, en vanuit het principe van een sterke pedagogische basis.

We ontwikkelen de kernpartneraanpak door, ook buiten school en versterken de samenwerking met de pedagogische basis en het veiligheidsdomein. We willen dat de aanpak zo goed aansluit bij de leefwereld van kinderen en jongeren buiten school(tijd) in hun buurt of wijk. Ook zetten we de kernpartneraanpak in voor het jonge kind. Al op de kinderopvang worden eventuele ondersteuningsbehoeften vroeg(er) gesignaleerd en als de kernpartneraanpak ook hier aansluit, kan tijdig de juiste ondersteuning georganiseerd worden. Ook op de Utrechtse Mbo's is het buurtteam actief voor het ondersteunen van de studenten.

27 Dit noemen professionals het onderwijs-zorgcontinuüm

28 UOA werkagenda 2024-2027

3. Wat kan beter?

3.1. Contextgerichte benadering

Het is onze visie dat ondersteuning van leerlingen niet niet alleen gericht is op hen, maar ook op hun situatie of context (bijvoorbeeld de woonsituatie of schulden van ouders).

Voor contextgericht werken is goede samenwerking nodig tussen kinderen, ouderen en professionals. Het doel is dat professionals vanuit een breed perspectief kijken en handelen. Bij de contextgerichte manier van werken hoort ook collectiever denken en handelen (zie opgave 5. Collectief werken).

3.2. Inclusief onderwijs

In Utrecht werken we aan inclusief onderwijs[29] waar verschillen tussen kinderen de norm zijn. Op deze scholen werken onderwijs en jeugdhulpprofessionals, ouders en sociale basispartners zij aan zij samen. Zo draagt een school bij aan gelijke kansen voor kinderen, aan gelijkwaardige deelname aan de samenleving én zorgt deze ervoor dat vragen en ondersteuningsbehoeften eerder zichtbaar worden. Kinderen en ouders kunnen sneller met hun vragen terecht in het gewone leven, binnen de context van de buurt en school. Hierdoor is er minder vaak specialistische jeugdhulp nodig.

> Op onze school wordt de jeugdhulp collectief gefinancierd. Dat betekent dat ouders geen indicatie meer hoeven aan te vragen voor hun kind bij een buurtteam of sociaal werker. Eén organisatie, biedt op onze school alle benodigde jeugdhulp aan. Voor onze leerlingen betekent dit altijd vertrouwde gezichten om hen heen.
>
> - Pien van Gendt, directeur Rafael, school voor speciaal onderwijs voor kinderen uit de regio

3.3. Gespecialiseerd onderwijs

Voor een kleine groep leerlingen is gespecialiseerd onderwijs tijdelijk of permanent nodig. Het gaat bijvoorbeeld om kinderen met een lichamelijke beperking, kinderen die moeilijk lerend zijn of gedragsproblemen hebben. Ook in deze scholen werken we zo collectief mogelijk aan de ondersteuning van leerlingen, de klas en de school.

Scholen voor gespecialiseerd onderwijs hebben vaak een regionale functie. Dat vraagt om regionaal samenwerken met meerdere gemeenten en samenwerkingsverbanden om de bekostiging van zorg in onderwijs goed te organiseren. Hierover wordt een wetswijziging verwacht. Daar lopen wij alvast op vooruit door in de regio te zorgen dat de financiering goed georganiseerd is, zodat de regeldruk afneemt.

29 Zie Utrechtse Onderwijsagenda 2024-2027, p.12: Kansenwerkplaatsen

Opgave 5:
Collectief werken

1. De opgave

Komende jaren maken we in Utrecht een flinke slag in de beweging ‘collectief werken’. Met collectief werken signaleren we veelvoorkomende opgroei- of opvoedvragen in de wijk of buurt. Denk aan onderwerpen zoals weerbaarheid, eenzaamheid, chronische stress en gebrek aan netwerk. Partners werken nauw samen, in co-creatie met ouders en kinderen, aan oplossingen voor deze vragen. Deze oplossingen krijgen zoveel mogelijk vorm in een groep. Daardoor leidt het collectieve werken tot een verschuiving van individuele naar groepsgerichte hulp. Daarbij putten we zoveel mogelijk de kracht uit de pedagogische basis. Met collectief werken worden kinderen en ouders meer ondersteund vanuit de dagelijkse leefomgeving en minder vanuit jeugdhulptrajecten. Ook sluit dit beter aan bij hun behoefte en vraag.

Deze manier van werken leidt tot een betere kwaliteit van hulp en biedt daarnaast langdurige voordelen. Door nauw samen te werken met kinderen en ouders sluit de hulp beter aan bij hun vragen. Ook voelen zij zich hierdoor meer eigenaar van hun eigen hulptraject. Door kinderen en ouders samen te brengen, ervaren zij dat anderen dezelfde vragen hebben. Met deze manier van werken dragen we bij aan het bouwen van een sociaal (ondersteunend) netwerk. Deelnemers van groepen zoeken elkaar na afloop nog regelmatig op. Ze delen ervaringen, vinden begrip en leren van anderen die soortgelijke uitdagingen doormaken. Ze voelen zich hierdoor meer zelfverzekerd en ervaren minder stress en eenzaamheid.

> In een groep zijn is veel makkelijker dan een gesprek met één iemand
>
> - Jongere over de BuKoJou jongerengroep

Voor zowel kinderen, ouders als professionals is collectief werken een grote verandering. Voor kinderen en ouders was individuele jeugdhulp vanuit één partij gebruikelijk; vanaf nu wordt collectieve hulp op steeds meer thema’s de norm. Van professionals vraagt het een nieuwe manier van samenwerken met zowel kinderen, ouders en andere partners in de pedagogische basis en/of de jeugdhulp.

2. Waar bouwen we op voort?

De beweging van collectief werken is in 2019 begonnen. We werkten toen al samen met de jeugdgezondheidszorg, de buurtteams jeugd en gezin, de gemeente en ouders. Inmiddels zijn ook andere partners zoals het jongerenwerk, welzijnswerk en aanvullende jeugdhulp hierbij aangesloten. Er bestaan al verschillende succesvolle collectieve vormen in Utrecht. Dat komt door de breed gedragen visie, het buiten de kaders denken en de durf om samen nieuwe vormen te ontdekken. We bouwen de komende jaren voort op deze ambitieuze omslag. De geleerde lessen van de afgelopen jaren nemen we mee en we blíjven leren en ontwikkelen met elkaar.

> De gedachte 'ik ben de enige die dit heeft' heb ik niet meer
>
> - Jongere over de BuKoJou jongerengroep

3. Wat kan beter?

Collectief werken de norm

Vanaf 2025 wordt collectief werken steeds meer de norm als passende, effectieve en duurzame vorm van (preventieve) ondersteuning en hulp.

Wat is geschikt voor collectief werken?

We onderzoeken welke opgroei- en opvoedvragen geschikt zijn voor collectief werken. We zoeken de komende jaren meer samenwerking met andere partners in de pedagogische basis, bijvoorbeeld rondom sport, onderwijs en andere partijen in de wijk en buurt.

Passende randvoorwaarden

De gemeente zorgt voor passende randvoorwaarden voor collectief werken. Denk hierbij aan duidelijke opdrachten voor de partners en passende kaders. Ook werken we met de partners samen aan allerlei praktische zaken die nodig zijn om het collectieve werken te bestendigen en versnellen. Denk bijvoorbeeld aan training en scholing van professionals.

Samen leren

Gezamenlijk evalueren, leren en bijsturen is doorlopend nodig. Zo zullen we bijvoorbeeld komende jaren leren in welke situaties collectieve vormen de norm worden, en wanneer (ook) een individuele vorm nodig is.

Monitoren

Per 2025 gaan we kwalitatief en kwantitatief monitoren op collectief werken. Denk hierbij aan hoeveel kinderen en ouders gebruik maken van collectieve hulp of ondersteuning, hoe zij dit hebben ervaren en of ze hierna nog individuele hulp nodig hebben.

Financiële besparing

Met collectief werken komen inhoudelijke en financiële ambities samen: we zien de inhoudelijke voordelen én we willen er een financiële besparing mee bereiken. Om zo snel mogelijk de inhoudelijke en financiële voordelen te realiseren veranderen we zo snel mogelijk naar een collectieve manier van werken. De aanname die we hierbij doen is dat collectief werken een besparing oplevert vanwege een afnemend beroep op jeugdhulp. De verwachting is wel dat dit rendement op korte termijn nog niet zichtbaar zal zijn door de benodigde investeringen.

Opgave 6:
Jeugdhulp in de buurt

1. Wat is de opgave?

Soms is er professionele hulp nodig bij opgroei- en opvoedvragen. Deze hulp moet goed aansluiten bij wat gezinnen zelf, met elkaar en hun netwerk of omgeving kunnen organiseren. Waar nodig bieden we aansluitend hierop tijdig passende hulp. Dit doen onze partners - in de pedagogische basis, het buurtteam, de aanvullende hulp en de jeugdbescherming - in gezamenlijke verantwoordelijkheid en nauwe samenwerking met elkaar. Het is onze opgave ervoor te zorgen dat jeugdhulp beschikbaar blijft, voor gezinnen die dit nodig hebben (denk aan kinderen met een beperking of gezinnen met complexe hulpvragen op meerdere leefgebieden). Dat vraagt om scherpe keuzes wanneer jeugdhulp nodig is: niet iedere hulpvraag vraagt om een antwoord vanuit de basis- of aanvullende hulp.

Basishulp en aanvullende hulp

Het buurtteam jeugd en gezin biedt basishulp. Denk bij deze hulp aan vragen rondom opvoeden, maar ook (psychische) zorg, welzijn, woonbegeleiding, verslaving, werk en inkomen. De buurtteams kijken dus niet alleen naar de vraag naar jeugdhulp maar ook breder. Als het nodig is schakelt het buurtteam (of een wettelijke verwijzer) aanvullende hulp in. Aanvullende hulp is er voor specialistische vragen en expertise, bijvoorbeeld bij ernstige gedragsproblemen, depressieve gevoelens, of een intensieve hulpvraag bij een (licht) (verstandelijke) beperking van het kind. Partners in de stad bieden deze aanvullende hulp. Zij werken met eigen teams in de wijk én met andere aanvullende jeugdhulp organisaties en vrijgevestigden.

Hulp op maat

Om deze hulp op maat te bieden is goede samenwerking nodig. Ons motto is: ‘in de buurt vormen we een netwerk en zijn we collega’s van elkaar’. We vinden het belangrijk dat er een gelijkwaardig samenwerking is tussen ouders, hun netwerk, partners in de pedagogische basis, de buurtteams, huisartsen, en aanvullende hulp. Vanuit die samenwerking zorgen we voor de juiste mix van inzet vanuit ieders rol, zodat we elkaar aanvullen en versterken. Zo bieden we het meest passende antwoord op een specifieke hulpvraag in een specifieke context.

Een drukkende context

Deze opgave voeren we uit in een context van een toenemend beroep op jeugdhulp en schaarste aan financiën en personeel. Om jeugdhulp beschikbaar te houden zoeken we naar mogelijkheden om de duur en intensiteit van hulp te verminderen. We monitoren de jeugdhulp, blijven in gesprek met onze partners om continu te leren en waar nodig ook scherp bij te sturen. We voeren het gesprek over de vraag wat een aanvaardbare ondergrens is van kwaliteit. Kunnen de buurtteams of partners in de pedagogische basis het antwoord bieden in een specifieke situatie? Of is er echt aanvullende hulp nodig?

2. Waar bouwen we op voort?

2.1. De buurtteams: sterke lokale teams en goed vindbaar

Sinds 2015 heeft Utrecht een netwerk van buurtteams door de hele stad. De buurtteams zijn sterk neergezet, makkelijk vindbaar en staan in verbinding met de buurt. Het buurtteam is aanwezig waar kinderen en ouders zijn. Het buurtteam is voor iedereen toegankelijk, nabij en laagdrempelig.

Gezinswerkers (de professionals van het buurtteam jeugd en gezin) zijn aanwezig op scholen voor leerlingen, hun ouders en/ of leerkrachten. Dit geldt voor scholen in het (speciaal) primair en voortgezet onderwijs en voor diverse Mbo-locaties. Ook staan zij in nauw contact met huisartsen in hun praktijk en/of op gezondheidscentra.

> Samen met het gezin kijken we naar welke hulp de meeste impact heeft op de kansen van het kind of de jongere.
>
> - Een medewerker van het buurtteam

2.2. Aanvullende hulp en consultatie

Onze aanvullende jeugdhulppartners hebben ook een consultatiefunctie voor professionals. Partners delen hun kennis met het buurtteam en met organisaties in de pedagogische basis. Een verwijzing naar aanvullende hulp is hierdoor soms niet meer nodig. Dit draagt bij aan het verlagen van de druk op aanvullende hulp. We vinden het belangrijk dat de consultatie-functie optimaal ingezet wordt.

2.3. De integrale aanpak voor aanvullende hulp

Of en welke aanvullende hulp nodig is, beslist het buurtteam (of een wettelijke verwijzer). Deze afweging maakt het buurtteam na een gezamenlijke vraagverheldering samen met ouders en betrokken partners zoals de aanvullende jeugdhulp en/ of wettelijke verwijzers. Op basis hiervan bepaalt het buurtteam (namens de gemeente) wat het probleem is, wat er nodig is, wat ouders zelf of met hulp van hun netwerk kunnen doen en wie wat verder gaat doen. Het buurtteam legt dit vast in een gemotiveerd besluit volgens het beoordelingskader van de Centrale Raad van Beroep (het stappenplan).

In een integraal plan maken de partners onderling én met het kind en zijn ouders heldere samenwerkingsafspraken, die regelmatig worden geëvalueerd en bijgesteld waar nodig. De regievoering van het overkoepelende proces ligt bij de het buurtteam, tenzij het buurtteam hier andere afspraken over maakt met betrokken partners.

Deze samenwerkingsafspraken zijn niet nieuw, maar we zien dat het nog niet altijd lukt om ze uit te voeren, terwijl we ook zien dat waar dit goed gaat, kinderen en ouders beter worden geholpen en de vraag naar (aanvullende) jeugdhulp kan afnemen. Het is daarom belangrijk om gemaakte afspraken regelmatig met elkaar te evalueren. We spreken af met de jeugdhulp-partners dat zij op tijd opschalen als de samenwerking niet verloopt zoals afgesproken.

2.4. Wijkgericht werken en gemeenschap centraal

Iedere buurt en wijk is anders. Daarom versterken we het context- en wijkgericht werken, en werken we we per wijk samen aan wijkopgaven. Dit doen we met het buurtteam, de partners in de pedagogische basis, de aanvullende hulppartners en (bewoners) initiatieven. Daarbij maken we ook gebruik van wijk en buurtdata en blijven we kijken hoe dat effectief te benutten.

Met maatwerk per buurt of wijk bereiken we dat de hulp daar terecht komt waar de vraag urgent is. Bijvoorbeeld naar kwetsbare buurten waar de gemeenschapskracht niet zo sterk is maar de hulpvraag wel groot. Dat betekent ook dat de inzet van het buurtteam of de aanvullende hulp per wijk kan verschillen. Zo investeren we ongelijk voor gelijke kansen, en sluiten we aan bij wat gezinnen nodig hebben.

3. Wat kan beter?

3.1. De reikwijdte van basis- en aanvullende hulp

De komende jaren richt het buurtteam zich op de kerntaken. De kerntaken zijn het versterken van de context van kinderen en gezinnen, het bieden van generalistische basishulp en het waar nodig verlenen van toegang naar aanvullende hulp. De taken van het buurtteam zijn de laatste jaren steeds verder uitgebreid. Schaarste in personeel en financiën vragen om opnieuw kritisch te kijken naar wat de reikwijdte van die basishulp werkelijk is. Ook zetten we de kwaliteiten van de medewerkers van het buurtteam gerichter in. Dat betekent allereerst zorgen voor een samenhangend en werkbaar pakket aan taken.

Daarnaast begrenzen we waar mogelijk vraag naar basis- en aanvullende jeugdhulp. Niet voor iedere opvoed- of opgroeivraag is jeugdhulp een passend antwoord, zo blijkt uit de praktijk. Het oplossen of hanteerbaar maken van opgroei- en opvoedvragen lukt soms ook met inzet van (in)formele partners vanuit de pedagogische basis (zie opgave 2 en opgave 5). Zo dragen we bij aan het normaliseren en het verminderen van het beroep op jeugdhulp.

Zo willen we jeugdhulp beschikbaar houden voor kinderen en gezinnen die dat nodig hebben. Bijvoorbeeld voor kinderen en gezinnen met complexe hulpvragen, een specifieke hulp behoefte of kinderen met een beperking.

> Vaak is het gedrag een volkomen normale reactie op de situatie waarin een kind of jongere zich bevindt. Samen met het buurtteam, scholen en huisartsen richten we ons op wat een gezin nodig heeft, in plaats van op diagnoses.
>
> - Een GGZ-psycholoog

3.2. Samenwerking van het Buurtteam en aanvullende hulp met de pedagogische basis.

Het is dus belangrijk dat het buurtteam en de aanvullende hulppartners nauw samenwerken met (in)formele partners uit de pedagogische basis, die soms een passender antwoord hebben op een opgroei- of opvoedvraag dan het buurtteam. Denk aan sociaal makelaars, jongerenwerkers, scholen, kinderopvang, en jeugd- en huisartsen. We willen de “beweging naar voren” maken door te kijken wat ouders zelf, met hulp van hun netwerk of vrijwilligers, kunnen doen.

Zo kijken we of eenvoudige opgroei- en opvoedvragen eerst kunnen worden opgepakt in de pedagogische basis (zie opgave 2). Als het nodig is biedt het buurtteam aansluitend hierop basishulp. Ook zetten we erop in dat de rol van het buurtteam jeugd en gezin als kernpartner voor voorschoolse educatie en onderwijs (naast jeugdgezondheidszorg, leerplicht en Samenwerkingsverbanden) stevig overeind blijft. (Zie toelichting kernpartneraanpak in opgave 4.)

3.3 E-health onderdeel van jeugdhulp.

De komende jaren stimuleren we e-health. Denk aan het gebruik van digitale dagboeken en zelfhulp- en psycho-educatiemodules als onderdeel van jeugdhulp. We zorgen daarbij voor toegankelijke digitale middelen en taalgebruik. Op deze manier kunnen kinderen en ouders aan de slag op het moment dat het hen uitkomt. e-health zorgt ervoor dat we meer kinderen en ouders sneller kunnen helpen. Het sluit ook aan bij een bredere behoefte van kinderen en ouders om (ook) online informatie en handvatten te vinden over het oplossen of hanteerbaar maken van opvoed- en opgroeivragen.

Opgave 7:
Wel Thuis

1. De opgave

Kansrijk opgroeien betekent zo thuis mogelijk opgroeien. Onze opgave ‘Wel Thuis’ betekent dat kinderen opgroeien in een gezin, bij voorkeur in hun eigen vertrouwde omgeving. In het eigen gezin waar dit kan, in een andere gezinsvorm wanneer nodig. Dit vergroot de kans op positieve ontwikkeling en verkleint de negatieve effecten van uithuisplaatsingen zoveel mogelijk. Bij sommige kinderen en gezinnen is sprake van dusdanig zware of complexe problematiek dat de veiligheid in het geding is of de ontwikkeling van kinderen ernstig wordt bedreigd. Dan is er ondersteuning nodig om de veiligheid van kinderen in het gezin te waarborgen. Waar mogelijk willen we de (grond)oorzaken van onveiligheid aanpakken.

Veiligheid

Onder veiligheid verstaan we fysieke en emotionele veiligheid die nodig is voor een goede ontwikkeling van het kind. De veiligheid kan onder druk komen te staan door problematiek bij het kind zelf en/of diens context. Denk aan de persoonlijke veiligheid door ernstige psychische problemen, of aan situaties in gezinnen waarbij het ouders door problemen op meerdere leefgebieden (zoals: financiën en schulden, verslaving en psychische problematiek, conflictscheiding) niet goed lukt om hun kinderen in veiligheid te laten opgroeien.

Hulpverlening en veiligheid

Soms is er extra inzet nodig om de veiligheid van kinderen in een gezin te waarborgen. Er zijn veel verschillende interventies mogelijk. Denk aan basis- en aanvullende jeugdhulp, een ondertoezichtstelling, inzet vanuit verslavingszorg of ggz en bestuursrechtelijke maatregelen (zoals het huisverbod voor één van ouders en inzet van vrouwenopvang). In uitzonderlijke gevallen lukt het zelfs met deze ondersteuning niet om kinderen thuis veilig te laten verblijven. Dan is een verblijf bij familie, een pleeggezin, een gezinshuis of opname in een residentiële instelling nodig. Voor alle kinderen en gezinnen die te maken hebben met de hierboven beschreven problematiek zetten we ons in vanuit het credo ‘Wel Thuis’.

Waarom deze opgave?

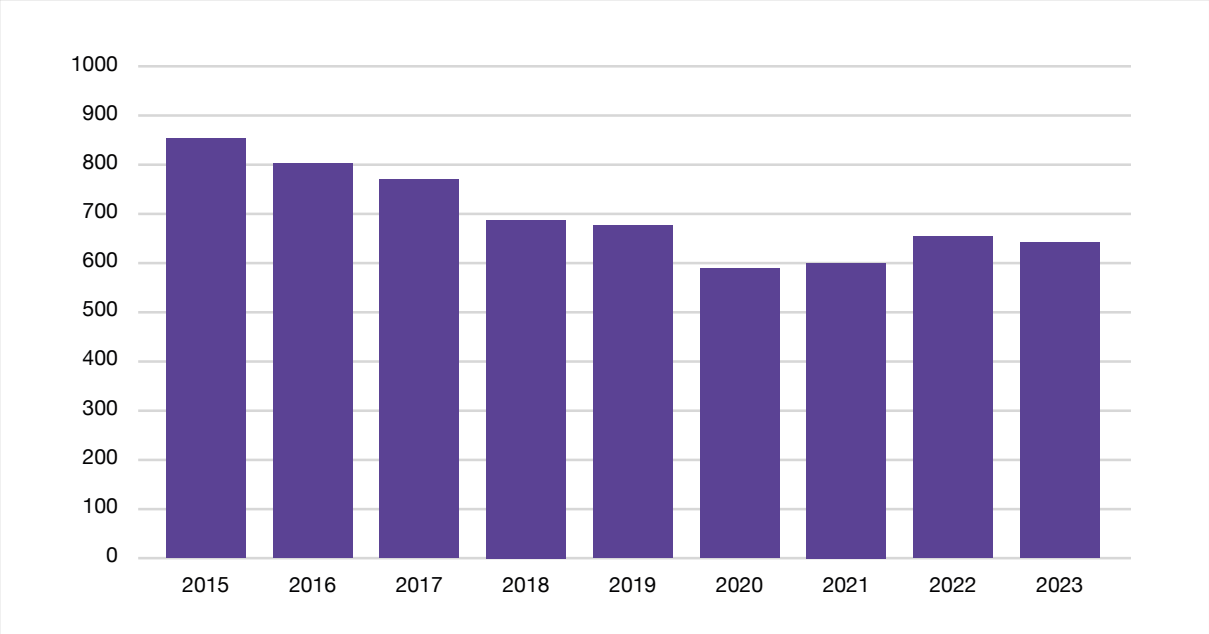
Uit onderzoek blijkt dat de effecten van een uithuisplaatsing groot en traumatisch zijn en problemen meestal vergroten. Opgroeien in het eigen gezin heeft de voorkeur. Dit vraagt van ons dat we kritisch zijn; welke zorg en welke maatregelen zijn passend en nodig voor het kind/gezin? Helpt het hen verder? De beslissing van een rechter tot uithuisplaatsing gebeurt alleen als het echt nodig is, en wordt – nadat kind(eren) en ouders zijn gehoord – zorgvuldig en goed onderbouwd. Het is een ingrijpende interventie, waarbij jeugdbeschermers, hulpverleners en de Raad voor de Kinderbescherming in hun advies aan de rechtbank de mogelijke positieve en negatieve effecten tegen elkaar moeten afwegen.

Daarnaast is de afgelopen jaren veel discussie geweest over de manier waarop we kinderen die uit huis zijn geplaatst zorg bieden en beschermen. Ervaringsdeskundigen en wetenschappers hebben aan de bel getrokken bij de inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en de politiek. Zij hebben hun ervaringen en zorgen over de kwaliteit van zorg in residentiële instellingen gemeld.

> We laten alle betrokken partijen de koppen bij elkaar steken om te kijken wat het gezin op dit moment nodig heeft. Samen met de ouders en de kinderen bepalen we wie wat kan doen en zoeken we naar de onderliggende oorzaken van onveiligheid, zodat we daarmee aan de slag kunnen.
>
> - Een professional van een gecertificeerde instelling

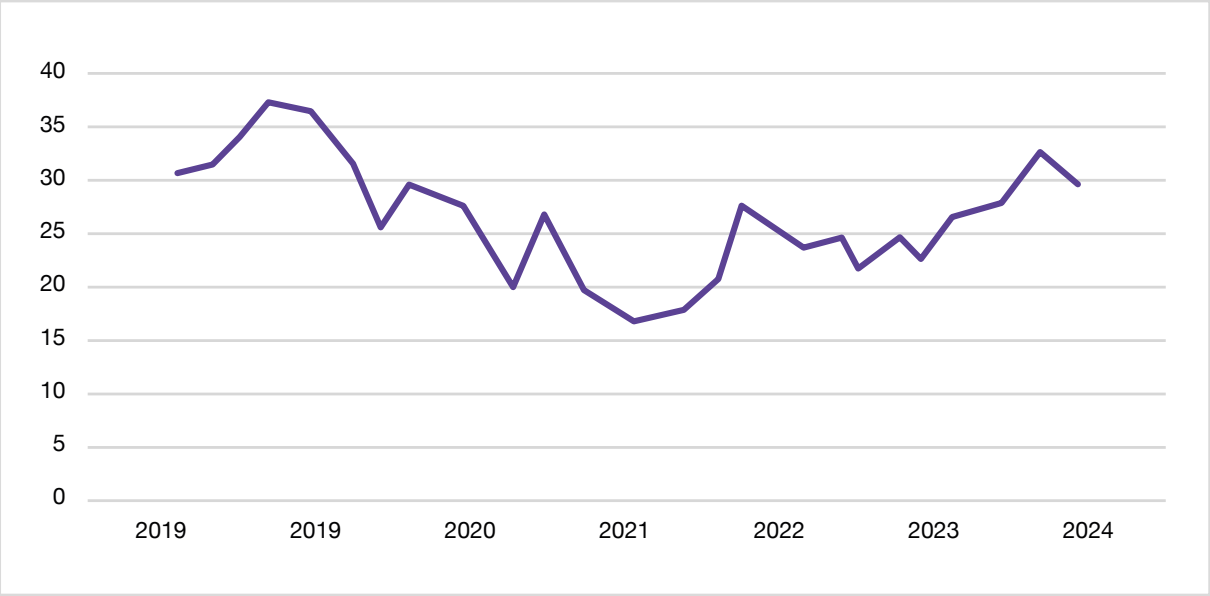
2. Waar bouwen we op voort?

Utrecht heeft hulpverlening en begeleiding buurtgericht georganiseerd en heeft al grote stappen gezet om kinderen zo thuis mogelijk te laten opgroeien. We weten inmiddels dat het effect van de buurtteams positief én groot is. De buurtteams werken generalistisch en vraaggericht in gezinnen waar onveilig opgroeien, kindermishandeling of huiselijk geweld dreigt of plaatsvindt. Dit werkt preventief omdat er in een veel eerder stadium met het kind/ouders gesproken kan worden over wat nodig is. Door deze inzet zijn de jeugdbeschermingsmaatregelen en uithuisplaatsingen sinds 2015 sterk gedaald. In Utrecht had in 2023 0,8% van de jongeren een jeugdbeschermingsmaatregel.

Figuur 2. Ontwikkeling van het aantal kinderbeschermingsmaatregelen (OTS + voogdij) in de jeugdzorgregio Utrecht Stad tussen 2015 en 2023. *2023 voorlopige cijfers (Bron: CBS)

Ook het aantal jongeren in residentiële zorg is tussen 2019 en 2022 flink afgenomen. Vanaf 2022 is er een toename. Dit komt door de wijziging van het woonplaatsbeginsel waardoor Utrecht voor een grotere groep kinderen verantwoordelijk is geworden die eerder tot een andere gemeente werd gerekend.

Figuur 3. Aantal cliënten in residentiële jeugdhulp

3. Wat kan beter?

3.1. Achterliggende oorzaken aanpakken

We willen de oorzaken van onveiligheid waar het kan voorkomen of verhelpen. Vaak gaan huiselijk geweld en kindermishandeling samen met één of meer stressoren bij ouders. Denk aan geldproblemen, verslaving, psychische problemen en relatieproblemen. Het liefst nemen we, om de veiligheid in gezinnen te herstellen, de oorzaak weg. We werken daarin samen met andere terreinen binnen het sociaal domein zoals Werk en Inkomen om de bestaansonzekerheid en schuldproblematiek te verkleinen[30], volwassen-ggz vanwege psychiatrische- verslavingsproblematiek bij ouders, en wonen. We weten ook dat juist problemen rond huiselijk geweld, kindermishandeling en onveiligheid in de gezinssituatie niet altijd oplosbaar zijn, zeker niet op een snelle manier. Het gaat namelijk om patronen die zijn ingesleten, soms al vele generaties worden doorgegeven en daardoor niet makkelijk te veranderen.

3.2. Eenvoudiger kind- en gezinsbescherming

De manier waarop op we de jeugdbescherming hebben georganiseerd willen we veranderen. We sluiten aan bij de landelijke beweging van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming[31]. We gaan anders werken; we vereenvoudigen en ontdubbelen, verruilen het estafette-model voor een eenvoudigere werkwijze, zetten tijdiger passende hulp en ondersteuning in en willen meer aandacht besteden aan volwassenproblematiek. We investeren in een professionele grondhouding en in een werkwijze waarin de rechts-bescherming beter is geborgd en kinderen en gezinnen beter worden geholpen omdat de werkwijze lerend is.

30 Beleidsnota Financiele bestaanszekerheid (armoedecoalitie-utrecht.nl)

31 Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming | voor Jeugd & Gezin (voordejeugdenhetgezin.nl)

Stevige buurtteams begeleiden gezinnen en huishoudens die te maken hebben met onveiligheid. Zij doen dit samen met de regionale veiligheidsteams die expertise hebben in het doorbreken van geweldsdynamieken en onveiligheid. De regionale veiligheidsteams sluiten aan wanneer nodig en kunnen specifieke bevoegdheden inzetten. Bijvoorbeeld het inwinnen van informatie en delen voor onderzoek of het uitvoeren van diverse juridische maatregelen. Hoe deze regionale veiligheidsteams er precies uit gaan zien en wat de werkwijze van buurtteams en regionaal veiligheidsteam en de bevoegdheden gaan worden, wordt in diverse proeftuinen en het landelijk programma uitgewerkt. Daarbij zal ook worden onderzocht hoe de samenwerking met het veiligheidsdomein goed kan worden georganiseerd, zoals bijvoorbeeld de persoonsgerichte aanpak (PGA), de groepsaanpak of de aanpak van ernstig overlast gevende gezinnen (MDA++). Utrecht draagt met de proeftuin actief bij door kennis en ervaring landelijk in te brengen en zo de beweging mede vorm te geven. Uiteindelijk gaat dit tot nieuwe wetgeving leiden die naar verwachting medio 2030 vastgesteld wordt.

We streven naar nóg minder jeugdbeschermingsmaatregelen door bredere (andere inzet dan een jeugdbeschermingsmaatregelen) en meer integrale (hulp en ondersteuning voor het gezin als geheel, ook voor de ouder) hulp in te zetten die nodig is om geweld te voorkomen. Hulp die door een rechter is opgelegd, is op tijd beschikbaar en door de rechter opgelegde maatregelen worden binnen de wettelijke termijnen uitgevoerd.

3.3. Alternatieven voor residentiële jeugdhulp

Kinderen groeien bij voorkeur op in het eigen gezin. We zetten daarom stevig in op het ontwikkelen van passende ambulante jeugdhulp voor kinderen en gezinnen met complexe hulpvragen. Deze jeugdhulp moet een alternatief gaan bieden voor kinderen die nu soms nog uit huis worden geplaatst in een pleeggezin, gezinshuis, of kleinschalige vorm van residentiële jeugdhulp.

Als de onveiligheid zo groot is dat kinderen ernstig in hun ontwikkeling worden bedreigd en zij niet thuis kunnen blijven wonen, worden kinderen buiten het gezin geplaatst volgens het credo ‘zo thuis mogelijk’. Deze ontwikkeling sluit aan bij de ambitie die is opgenomen in de (landelijke) Hervormingsagenda Jeugd.

Idealiter krijgen kinderen een plek bij naasten die het kind kennen, zoals een netwerk pleegzorgplaats. Of een plek die lijkt op een gezin zoals een pleegzorgplek of een gezinsvervangend huis. En het liefst in de wijk, waar kinderen langdurig of tijdelijk gezinsgericht en in de wijk kunnen wonen. Voor sommige jongeren blijkt het in de praktijk niet mogelijk om in een gezinsvervangend huis te wonen, bijvoorbeeld vanwege sterk externaliserend gedrag (op een extreme manier emoties uiten, zoals woede of agressie). Deze jongeren willen we een passende, stabiele woonplek bieden. Bijvoorbeeld in een woongroep of in een vorm van kamertraining leren om zelfstandig te wonen.

In uitzonderlijke gevallen zijn kinderen gebaat bij een tijdelijke opname in een (gesloten) residentiële voorziening, waar zij intensieve behandeling en begeleiding krijgen. Deze kinderen hebben een (zeer) complexe hulpvraag. Ook voor deze hoog complexe jeugdhulp zoeken we een plek die zo dicht mogelijk bij huis en de context van het kind is, zodat die niet van school hoeft te wisselen en dicht bij diens ouders blijft. Hulp wordt geboden in kleinschalige groepen in een huiselijke, kindvriendelijke omgeving.

Het vraagt veel om passende, meer gezinsgerichte residentiële jeugdhulp te bieden. De landelijke ambitie om het aantal plekken terug te brengen, maakt dat we voldoende

goede alternatieven beschikbaar moeten hebben. We werken bovenregionaal samen met omliggende regio's om te zorgen voor een dekkend jeugdhulpaanbod. We blijven scherp op de kwaliteit van de hulp die geboden wordt, ook als nieuwe aanbieders zich aandienen om alternatieven vorm te geven.

De overgang naar ambulante of kleinschalige gezinsgerichte jeugdhulp betekent een enorme verbetering in de kwaliteit van jeugdhulp. Voor deze jeugdhulp is echter meer inzet van personeel nodig dan in de 'klassieke' residentiële jeugdhulp in grote groepen, met inzet van vrijheidsbeperkende maatregelen. Dat maakt de hulp ook duurder.

3.4. Wel of geen maatregelen bij conflictscheidingen

Het lijkt erop dat de afgelopen jaren conflicten rond scheidingen steeds meer als een ontwikkelingsbedreiging van kinderen wordt gezien. In 2012 kwam volgens experts in 20 tot 25% van alle ondertoezichtstellingen voort uit een vechtscheiding. In 2020 rapporteerden jeugdbeschermers van gecertificeerde instellingen dat 70% tot 80% van alle ondertoezichtstellingen te maken hadden met scheidingsproblematiek.[32] Toch is het niet aangetoond dat een jeugdbeschermingsmaatregel effectief is bij scheidingsconflicten.

De gemeente Utrecht werkt samen met de rechtbank en de Raad voor de Kinderbescherming in het 'Uniforme Hulpaanbod' waarbij er bij complexe scheidingen hulp wordt ingezet vanuit de jeugdhulp zonder dat er een jeugdbeschermingsmaatregel wordt uitgesproken. De komende periode onderzoeken we hoe we beter onderscheid kunnen maken tussen conflicten waar daadwerkelijk sprake is van ontwikkelingsbedreiging die een jeugdbeschermingsmaatregel rechtvaardigt. Het doel is om zo min mogelijk jeugdbeschermingsmaatregel in te zetten bij een conflictscheiding.

32 Van Montfoort en Bruning *Nederlands Juristenblad* 03-11-2023 afl.34 pag. 2950

Opgave 8:
Als je 18 wordt

1. Wat is de opgave?

In Utrecht willen we dat iedere jongvolwassene (16-23 jaar) zo zelfstandig mogelijk kan deelnemen aan de samenleving. De overgang naar volwassenheid brengt verandering met zich mee. Zo krijgen jongvolwassenen een aantal taken op hun bordje waar zij, nu zij volgens de wet volwassen zijn, zelf de verantwoordelijkheid voor krijgen. Jongvolwassenen die jeugdhulp krijgen maken daarnaast de overstap van de Jeugdwet naar wetgeving gericht op volwassenen, bijvoorbeeld de Zorgverzekeringswet. Wanneer jongeren bij deze overgang te maken krijgen met verschillende wetten die niet op elkaar aansluiten, of afhaken doordat zij bijvoorbeeld eigen risico moeten betalen, bestaat de kans dat zij tussen wal en schip belanden. Het is belangrijk aandacht te hebben voor deze overgangsperiode omdat problemen die hier ontstaan zich snel kunnen opstapelen en voor de lange termijn gevolgen kunnen hebben.

Voor de meeste jongeren geldt dat hun ouders of netwerk hen ondersteunen bij deze overgang, maar sommigen hebben hierbij extra hulp nodig. Om hieraan bij te dragen krijgen jongvolwassenen die dat nodig hebben samenhangende ondersteuning op maat, passend bij hun leefwereld. Door hulp in deze periode kan een zwaardere hulpvraag op latere leeftijd worden voorkomen en dragen we bij aan een sterkere start, een stevigere basis en daarmee een kansrijke(re) start voor een volgende generatie.

> Ik dacht eerlijk gezegd niet aan dit soort dingen zoals verzekeringen en zo. Fijn dat die informatie op een rijtje wordt gezet voor jongeren.
>
> - Een jongere die meedacht met de gemeente over wat er allemaal op je afkomt als je 18 wordt

2. Waar bouwen we op voort?

Opgave jongvolwassenen
De opgave jongvolwassenen is in 2018 ontwikkeld met aandacht op betere samenwerking en meer integraliteit tussen de gemeentelijke afdelingen zoals wonen, zorg, onderwijs, leerlingzaken en Werk & Inkomen. Hier bouwen op voort in de opgave ‘Als je 18 wordt’.

Belangrijke thema's als je 18 wordt

De thema's waar we op blijven inzetten zijn: voorkomen dakloosheid, soepele overgang van wetgeving en duidelijke informatievoorziening. Deze opgave zal nu verder worden toegespitst richting de Wet van school naar duurzaam werk.

Informatievoorziening

Voor heldere informatievoorziening hebben wij de informatievoorziening 18worden (www.utrecht.nl/18worden). Jongeren die achttien worden krijgen een verjaardagskaart met de belangrijkste informatie erop en de link naar de website met alle informatie.

3. Wat kan beter?

Integraal werken

Voor de nieuwe aankomende wet van School naar Duurzaam Werk is het belangrijk dat we integraal werken rondom bestaanszekerheid, een belangrijk thema voor jongvolwassenen. Dit gaan we gezamenlijk uitwerken met onderwijs, leerlingzaken, jeugd, meedoen en ook Werk & Inkomen. We organiseren de belangrijke overgangsmomenten pro-actiever, zoals de overgang van onderwijs naar werk of van jeugdhulp met verblijf naar zelfstandig wonen.

Daarnaast organiseren we samenhang in de ondersteuning aan jongvolwassenen tussen onder andere (passend) onderwijs, (jeugd)zorg, werk en inkomen en wonen. Daarbij richten we onze inzet op:

- *Bestaanszekerheid.* De Wet van school naar duurzaam werk richt zich op bestaanszekerheid. Via de nota Financiële bestaanszekerheid is er speciale aandacht voor kwetsbare jongeren.[33]
- *Wonen.* Binnen het programma (T)huis voor iedereen zijn jongvolwassenen een belangrijke doelgroep waar specifieke aandacht voor is. Daarnaast maken we ons hard voor meer jongerenhuisvesting en niet alleen studentenhuisvesting.
- *Mentale gezondheid.* Vanuit het Uitvoeringsprogramma Mentale gezondheid, dat voortkomt uit de nota Samen Gezondheidsverschillen Verkleinen, is er aandacht voor de mentale gezondheid van jongeren en jongvolwassenen.
- *Integraal werken op alle 5 leefgebieden.* Wonen, inkomen, welzijn, support en netwerk en school en werk vormen de fundering voor de rest van je leven. Door hier integraal op samen te werken en te zorgen voor goede ondersteuning en een doorlopende lijn in de hulpverlening, kun je drempels voor deze kwetsbare doelgroep wegnemen.
- *Oog voor kwetsbare jongeren.* Vanuit het perspectief van de jongere kijken we per situatie of (verlengde) hulp vanuit de Jeugdwet of andere wettelijke kaders zoals de Wmo of de Zorgverzekeringswet het meest passend is. Professionals maken deze afweging integraal en ruim voordat de jongere achtien wordt. We versterken de samenwerking tussen jeugdhulp en hulp aan volwassenen. En geven professionals ruimte om passende ondersteuning te organiseren.

33 Beleidsnota Financiele bestaanszekerheid (armoedecoalitie-utrecht.nl)

C Monitoren, sturen en verantwoorden

1. Indicatoren

We vinden het belangrijk om de beweging van basis- en aanvullende jeugdhulp naar de pedagogische basis goed in kaart te brengen. Deze beweging willen we altijd in de juiste context bezien en is geen doel op zich. Afname van basishulp vinden we bijvoorbeeld alleen gewenst als kinderen en ouders met hun opgroei- en opvoedvragen terecht kunnen in de pedagogische basis. Maar niet als blijkt dat basishulp onvoldoende toegankelijk of passend is waardoor het beroep op aanvullende hulp toeneemt. Dit lichten we verder toe in 4. Voortgang en verantwoording.

Onderstaande indicatoren geven daarom niet zonder meer aan of een doel is behaald of niet. De cijfers spreken niet voor zich. Het is steeds nodig om de cijfers te duiden en er betekenis aan te geven. Dat doen we met partners, professionals en inwoners in de stad (zie ook 4. Voortgang en verantwoording). Op die manier houden we samen zicht op de realisatie van de doelstellingen en sturen we bij als dat nodig is.

Doelstelling	Effect-indicator	0-meting	Vervolg-meting 1	Vervolg-meting 2	Begroting ja/nee
1. Kinderen en ouders zijn veerkrachtig en ondersteunen elkaar om in de pedagogische basis oplossingen te vinden voor opvoed- en opgroeivragen.	a. % ouders dat in de afgelopen 12 maanden advies en/of hulp over de opvoeding van hun kind(eren) heeft gevraagd aan familie, vrienden, kennissen, buren en/of buurtbewoners. Bron: inwoners-enquête	a. 2023: 48%	a. 2025: hoger %	a. 2027: hoger %	a. ja
	b. % kinderen dat er vaak/altijd goed mee om kan gaan als iets vervelends gebeurt. Bron: Jeugdmonitor Utrecht	b. 2023: 58%	b. 2025: hoger %	b. 2027: hoger %	b. ja
	c. % kinderen met verhoogd risico op psychosociale problemen Bron: Jeugdmonitor Utrecht	c. 2023: 15%	c. 2025: lager %	c. 2027: lager %	c. ja

Doelstelling	Effect-indicator	0-meting	Vervolg-meting 1	Vervolg-meting 2	Begroting ja/nee
2. Voor kinderen en ouders die dat nodig hebben is tijdig passende hulp vanuit de buurtteams jeugd en gezin beschikbaar. Deze hulp sluit goed aan op de eigen kracht van het gezin en de ondersteuning vanuit de pedagogische basis.	Bereik a. Aandeel gezinnen dat in het kalenderjaar hulp krijgt van de buurtteams jeugd en gezin. Bron: dashboard Jeugdhulp	a. 2023: 17,9%	Vervolgmeting 1: lager %	a. Vervolg-meting 2: lager %	a. ja
	Bereik b. Aantal gezinnen/ jongeren dat in het kalenderjaar hulp krijgt van de buurtteams jeugd en gezin. Bron: dashboard Jeugdhulp	b. 2023: 8937	b. Vervolg-meting 1: lager aantal	b. Vervolg-meting 2: lager aantal	b. ja
	Bereik c. Aantal gezinnen/ jongeren dat in het kalenderjaar instroomt in hulp van de buurtteams jeugd en gezin Bron: dashboard Jeugdhulp	c. 2023: 4379	b. Vervolg-meting 2: lager aantal	c. Vervolg-meting 2: lager aantal	c. ja
	Bereik d. Aantal Utrechtse gezinnen/jongeren dat in het kalenderjaar uitstroomt uit hulp van de buurtteams jeugd en gezin. Bron: dashboard Jeugdhulp	d. 2023: 4594	c. Vervolg-meting 1: hoger aantal	d. Vervolg-meting 2: hoger aantal	d. ja
	Beschikbaar-heid Aantal gezinnen/jon-geren dat langer dan 10 werkdagen wacht op het eerste kennis-makingsgesprek met het buurtteam jeugd en gezin per tertaal per kalenderjaar* Bron: rapportages buurtteams	Geen nulmeting, deze wijze van registreren start in 2025.	Vervolgmeting 1: minder wachtenden	Vervolgmeting 2: minder wachtenden	ja

Doelstelling	Effect-indicator	0-meting	Vervolg-meting 1	Vervolg-meting 2	Begroting ja/nee
	Kwaliteit: Gezin/ jongere en buurtteam komen samen tot een oplossing, gezin/ jongere kan zich beter redden na de hulp. Bron: Ervaringwijzer	2023: uitkomsten Ervaringwijzer	Streefpercentage respons: hoger	Streefpercentage respons: hoger	ja
3. Voor kinderen die dat nodig hebben is tijdig passende aanvullende hulp beschikbaar. Deze hulp sluit goed aan op de eigen kracht van het gezin en de ondersteuning vanuit de pedagogische basis en de buurtteams.	Bereik a. Aantal kinderen dat in het kalenderjaar aanvullende jeugdhulp krijgt. Bron: dashboard Jeugdhulp	a. 2023: 5499	a. Vervolgmeting 1: lager aantal	a. Vervolgmeting 2: lager aantal	a. ja
	Bereik b. Aantal kinderen dat in het kalenderjaar instroomt in aanvullende jeugdhulp. Bron: dashboard Jeugdhulp	b. 2023: 2048	b. Vervolgmeting 1: lager aantal	a. Vervolgmeting 2: lager aantal	a. ja
	Bereik c. Aantal kinderen dat in het kalenderjaar uitstroomt uit aanvullende jeugdhulp. Bron: dashboard Jeugdhulp	c. 2023: 2030	c. Vervolgmeting 1: hoger aantal	c. Vervolgmeting 2: hoger aantal	c. ja
	Bereik d. Aantal kinderen dat in het kalenderjaar ambulante aanvullende jeugdhulp krijgt, aantal dat instroomt, aantal dat uitstroomt. Bron: dashboard Jeugdhulp	d. 2023: Aantal in hulp: 5255 Instroom: 1866 Uitstroom: 1920	d. Vervolg-meting 1. Aantal in hulp en instroom: lager aantal. Uitstroom: hoger aantal	d. Vervolg-meting 2. Aantal in hulp en instroom: lager aantal. Uitstroom: hoger aantal	d. nee

Doelstelling	Effect-indicator	0-meting	Vervolg-meting 1	Vervolg-meting 2	Begroting ja/nee
	Bereik e. Aantal kinderen dat in het kalenderjaar pleegzorg krijgt, aantal dat instroomt, aantal dat uitstroomt. Bron: dashboard Jeugdhulp	e. 2023: Aantal in hulp: 364 Instroom: 172 Uitstroom: 67	e. Vervolg-meting 1: geen streefcijfer.	e. Vervolg-meting 2: geen streefcijfer.	nee
	Bereik f. Aantal kinderen dat in het kalenderjaar in gezinsgericht logeren en wonen verblijft, aantal dat instroomt, aantal dat uitstroomt. Bron: dashboard Jeugdhulp	f. 2023: Aantal in hulp: 59 Instroom: 35 Uitstroom: 18	f. Vervolgmeting 1: geen streef-cijfer.	f. Vervolgmeting 2: geen streef-cijfer.	nee
	Bereik g. Aantal kinderen dat in het kalenderjaar in niet-gezinsgericht logeren en wonen verblijft, aantal dat instroomt, aantal dat uitstroomt. Bron: dashboard Jeugdhulp	g. 2023: Aantal in hulp: 226 Instroom: 112 Uitstroom: 111	g. Vervolg-meting 1. Aantal in hulp en instroom: lager aantal. Uitstroom: hoger aantal	g. Vervolg-meting 1. Aantal in hulp en instroom: lager aantal. Uitstroom: hoger aantal	nee
	Beschikbaarheid Aantal kinderen dat is aangemeld en wacht op start aanvullende jeugdhulp per tertaal per kalenderjaar* Bron: rapportages aanbieders aanvullende jeugdhulp	2023: Q1: 339 Q2: 350 Q3: 338 Q4: 329 (in 2023 is per kwartaal, niet per tertaal gemeten)	Vervolgmeting 1: minder wachtenden.	Vervolgmeting 2: minder wachtenden.	ja

Doelstelling	Effect-indicator	0-meting	Vervolg-meting 1	Vervolg-meting 2	Begroting ja/nee
	Kwaliteit: Kind en aanvullende jeugdhulp komen samen tot een oplossing, kind kan zich beter redden na de hulp. Bron: Ervaringwijzer	2023: uitkomsten Ervaringwijzer	Streefpercentage respons: hoger	Streefpercentage respons: hoger	ja
4. Kinderen groeien zo veilig mogelijk op. Onveiligheid in gezinnen wordt vroegtijdig herkend, er wordt tijdig passende hulp ingezet die nodig is om de onveiligheid te verminderen.	a. % Utrechtse jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermings-maatregel in het kalenderjaar.** Bron: CBS	a. 2023: 0,8%	a. jaarlijks: lager %	a. jaarlijks: lager %	a. ja
	b. % Utrechtse jongeren van 12 tot 23 jaar met een jeugd-reclassserings-maatregel in het kalenderjaar.** Bron: CBS	b. 2023: 0,3%	b. jaarlijks: lager %	b. jaarlijks, lager %	b. ja
	c. Aantal Utrechtse gezinnen dat in het kalenderjaar in beeld is bij de expertiseteams Veiligheid. Bron: monitor toekomst-scenario	e. geen nulmeting (monitor wordt ontwikkeld)	e. geen streefcijfer	e. geen streefcijfer	e. ja

* Er vindt triage plaats, spoedeisende vragen (zoals veilig thuis-meldingen, ernstige somberheid, eetstoornissen, schooluitval, suïcidaliteit, jonge kind) worden direct opgepakt. Soms wordt er, op verzoek van ouders, gewacht met hulp. Jeugdhulppartners bekijken samen met jongeren/ouders die wachten, of (tijdelijk) andere hulp (zoals binnen de pedagogische basis) ingezet kan worden om de situatie deels te verlichten.

** De percentages jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdreclasseringsmaatregelen zijn de afgelopen jaren gedaald. Het is de vraag in hoeverre een verdere daling reëel is. Inhoudelijk is dit wel het streven, al mag dit niet betekenen dat kinderen/gezinnen niet de hulp of bescherming krijgen die ze nodig hebben.

2. Risico's

Risico-omschrijving	Toelichting	Maatregelen
Door krapte op de arbeidsmarkt staat de personele capaciteit bij ons en onze partners (in preventie, jeugdhulp en kinderopvang) onder druk. Dit kan leiden tot: • Langere wachttijden waardoor kinderen en gezinnen niet tijdig de juiste hulp en ondersteuning kunnen krijgen. • Hogere werkdruk voor professionals, met risico op uitval of vertrek uit de sector. • Hogere kosten voor aanbieders aanvullende jeugdhulp als gevolg van inhuur van zzp-ers. • Vermindering van de kwaliteit van jeugdhulp.	Dit is een groot risico omdat krapte op de arbeidsmarkt direct impact heeft op de doelstellingen in deze nota.	• Gesprekken met jeugdhulppartners over flexibel inzetten van professionals op basis van vaardigheden/ vakbekwaamheid. • Inzet op behoud en werven van professionals. • Inzet van groepsgericht werken. • Inzet van e-health. • Inzet op 'zorgen voor elkaar' en normaliseren. Dit vraagt om slimme samenwerking en flexibele inzet van medewerkers binnen de domeinen jeugdhulp, onderwijs en kinderopvang. En vooral ook om het goed betrekken van het netwerk van ouders en kinderen bij het hanteerbaar maken van opvoed- en opgroeivragen.
Doordat we al het grootste deel van de Hervormingsagenda Jeugd hebben uitgevoerd is het risico dat we de taakstelling, die gepaard gaat met de Hervormingsagenda, alleen kunnen behalen door te bezuinigen op kwaliteit, toegankelijkheid en beschikbaarheid. De Hervormingsagenda heeft juist als doel om deze aspecten te verbeteren.	Kans is reëel	• Versterken pedagogische basis en inzetten op collectief en groepsgericht werken om zo beroep op jeugdhulp te verminderen en beschikbaar te houden voor kinderen en gezinnen die dat nodig hebben. • Via gesprekken/ monitoring met jeugdhulppartners scherp monitoren en sturen op kwaliteit, toegankelijkheid en beschikbaarheid. • Lobby, in G4 en/ of VNG verband. • Dossieropbouw richting landelijke deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd die oordeelt over haalbaarheid van de taakstelling.

Risico-omschrijving	Toelichting	Maatregelen
Als gemeente hebben we beperkt invloed op wat ouders en andere inwoners voor elkaar doen en wat de maatschappelijk norm is voor ‘normaal’. Daarom lukt het mogelijk niet om de beweging naar voren en de cultuuromslag naar normaliseren te maken. Kinderen en gezinnen die steun nodig hebben, kunnen dit onvoldoende in hun eigen netwerk en omgeving organiseren waardoor ze vaker een beroep doen op professionele hulp en de schaarste in de jeugdhulp toeneemt.	Onze nota en de Hervormingsagenda is voor een belangrijk deel gericht op deze beweging.	• Ouders en kinderen meer betrekken bij de ondersteuning die zij krijgen, door aan te sluiten bij wat zij zelf met hulp van hun netwerk en omgeving kunnen doen en dat te faciliteren. • Met inwoners en partners in gesprek (maatschappelijk dialoog) over normaliseren, waarbij jeugdhulp niet vanzelfsprekend het passende antwoord is op elke opvoed- of opgroeivraag. • Scherper kijken naar de grenzen van de Jeugdwet die beroep doet op de eigen kracht van ouders, hun netwerk en de omgeving.
Het lukt onvoldoende om de grondoorzaken van de vraag naar jeugdhulp (volwassenenzorg, bestaanszekerheid op gebied van inkomen/ financiën en wonen) aan te pakken, waardoor de vraag naar jeugdhulp blijft toenemen en wachtlijsten groeien.	Dit is een hardnekkig risico, al lang komen problemen van gezinnen in andere domeinen (denk aan complexe scheidingen, psychische hulp aan ouders, gebrek aan inkomen of geschikte woonruimte, stagnerende doorstroom vanuit residentiële jeugdhulp) rechtstreeks terecht bij jeugdhulp.	• We gaan meer sturen op de kerntaken van onze jeugdhulppartners. Dit gaat gevolgen hebben voor partners in aanpalende terreinen. • We bevorderen de integrale samenwerking van Jeugd en andere domeinen zoals wonen, Werk & Inkomen, volwassen-GGz.

3. Financiën

Context en financieel perspectief

De meerjarenbegroting Jeugd van de gemeente Utrecht krimpt de komende jaren, als we de prijsindexatie buiten beschouwing laten. Dit komt door de verwerking van de bezuinigingen van de landelijke Hervormingsagenda Jeugd. Deze lopen landelijk op tot structureel 1 miljard euro en korten we op het onderdeel Jeugdwet binnen het gemeentefonds. Voor Utrecht gaat het om een korting van 16,6 mln. Gecorrigeerd voor indexatie en een risicobereidheid van 35% (opgenomen in de Voorjaarsnota 2023, in lijn met het onderhandelingsresultaat van de Hervormingsagenda Jeugd) gaat het om een taakstelling van 6,9 mln. voor de Jeugdwet. De impact van deze bezuinigingen vangen we op met de hervormingen in het Sociaal Domein die in de Voorjaarsnota 2023 zijn aangekondigd. Daarbij volgen we de vijf uitgangspunten zoals benoemd in de Voorjaarsnota 2023 en het amendement 'Utrechtse basis is een absoluut minimum bij bezuinigingen'[1].

Het is in Utrecht gelukt om vanaf de start van de decentralisaties (2015) met een consistent preventieve aanpak invulling te geven aan de Jeugdwet (en Wmo). Dit deden we met relatief hogere uitgaven dan het landelijk gemiddelde voor onderwijs, gezond stedelijk leven, een sterke pedagogische basis en de buurtteams en relatief lagere uitgaven voor aanvullende hulp. We zien nu dat de rek eruit raakt, onder andere doordat de kosten in de aanvullende jeugdhulp de afgelopen jaren zijn gestegen, en het budget voor de basishulp en pedagogische basis nauwelijks is gewijzigd. Het risico bestaat dat, als we onvoldoende investeren in preventieve voorzieningen, de kosten voor aanvullende jeugdhulp nog verder stijgen. Als gevolg van de wettelijke jeugdhulpplicht en jurisprudentie kunnen we het beroep op dit type jeugdhulp niet negeren. In deze context is het zoeken naar de ruimte die we hebben.

De strategie in deze nota is gericht op het versterken van de pedagogische basis (doelstelling 1) om zo het beroep op basis- en aanvullende hulp (doelstelling 2, 3 en 4) te verminderen. Benodigde besparingen willen we vooral realiseren binnen de aanvullende hulp. Dit is alleen realistisch als er voldoende capaciteit en inzet is in de pedagogische basis en de basishulp. Alleen zó kunnen we instroom terugdringen, de hulpduur in de aanvullende hulp verkorten, uitstroom bevorderen en zo het beroep op jeugdhulp verminderen.

In de programmabegroting 2025[2] stellen we voor om een transitiereserve te vormen. Hiermee kunnen we investeringen doen om hervormingen op gang te brengen en te versnellen. Denk hierbij aan het versterken van de pedagogische basis of aan het ontwikkelen en implementeren van nieuwe vormen van hulp, zoals digitale hulp en 'blended care'. Zo willen we een beweging op gang brengen waarbij de pedagogische basis of basishulp opgroei- en opvoedvragen vaker oppakken. Dit vraagt om verschuivingen van budget tussen de programmadoelstellingen, waarbij we op termijn meer investeren in de pedagogische basis en er minder geld naar de aanvullende hulp gaat. In welke omvang en op welke termijn we dat realiseren is onzeker, daarom zijn in de financiële tabel (zie p. 63) nog PM posten opgenomen. In de programmabegroting 2025 lichten we toe welk dilemma we hierbij zien en dat we daarover graag in gesprek gaan met de raad.

1 A52 Utrechtse basis is een absoluut minimum bij bezuinigingen - U-reka Gemeente Utrecht

2 Op het moment van aanbieden van deze nota is de programmabegroting 2025 nog niet door de raad vastgesteld.

Budgetten

De meerjarenbegroting Jeugd bestaat uit vier programmadoelstellingen. In onderstaande tabel maken we per programmadoelstelling onderscheid in het budget dat meerjarig benodigd is voor de uitvoering van deze beleidsnota, het deel van het budget waar al dekking voor is binnen de bestaande programmabegroting en de incidentele inkomsten die de gemeente Utrecht de komende jaren verwacht te genereren van derden. Alle kosten worden gedekt binnen het programma kansrijk opgroeien.

Bedragen in euro's (*1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Structureel**
Programma : Kansrijk opgroeien					
Doelstelling 1 - Veerkracht en pedagogische basis	6.820	6.120	6.020	6.020	6.020
Financiële vertaling van beleid naar voren	PM+	PM+	PM+	PM+	PM+
Doelstelling 2 - Basishulp	29.890	29.290	28.190	27.690	26.690
Financiële vertaling van beleid naar voren	PM	PM	PM	PM	PM
Doelstelling 3 - Aanvullende hulp	102.740	96.130	95.840	95.840	91.250
Taakstelling / opbrengst maatregelen	-3.080	-6.470	-6.890	-6.890	-6.890
Financiële vertaling van beleid naar voren	PM -	PM -	PM -	PM -	PM -
Doelstelling 4 - Veilig opgroeien	16.110	13.850	13.850	13.860	13.860
Financiële vertaling van beleid naar voren	PM	PM	PM	PM	PM
A - Totaal benodigd budget	**155.560**	**145.390**	**143.900**	**143.410**	**137.820**

* Bedragen zijn inclusief inkomsten SPUK's en afgerond op 10K

Bedragen in euro's (*1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**Structureel**
Reeds in begroting gedekt					
Doelstelling 1 - Veerkracht en pedagogische basis	6.820	6.120	6.020	6.020	6.020
Doelstelling 2 - Basishulp	27.390	26.790	26.690	26.690	26.690
Doelstelling 3 - Aanvullende hulp	95.650	91.540	91.250	91.250	91.250
Doelstelling 4 - Veilig opgroeien	16.110	13.850	13.850	13.860	13.860
B - Reeds in begroting gedekt	**145.970**	**138.300**	**137.810**	**137.820**	**137.820**

* Bedragen zijn afgerond op 10K

Bijdragen van derden	2025	2026	2027	2028	Structureel
SPUK - Toeslagenaffaire	2.500	2.500	1.500	1.000	0
SPUK - Randvoorwaardelijke functies Jeugdhulp	2.700	2.700	2.700	2.700	0
SPUK - Niet beoogde kosten jeugdzorg	2.500	0	0	0	0
SPUK - Frictiekosten af en ombouw gesloten JZ	1.890	1.890	1.890	1.890	0
Totaal	**9.590**	**7.090**	**6.090**	**5.590**	**0**

* Bedragen zijn indicatief en afgerond op 10

Bij de voorjaarsnota van 2023 is meerjarig een taakstelling verwerkt binnen de begroting van Jeugd op de programmadoelstelling aanvullende jeugdhulp. Deze taakstelling is in 2025 3,1 miljoen euro, en loopt op tot 6,5 in 2026 en structureel 6,9 miljoen euro vanaf 2027. Het grootste financiële risico is dat we de taakstelling op de aanvullende jeugdhulp niet realiseren. De komende jaren moet blijken in hoeverre de koers die we inzetten met deze beleidsnota, bijdraagt aan de realisatie van de taakstelling.

Daarnaast hanteren we ten aanzien van de meerjarenbegroting de volgende uitgangspunten:
- De meerjarenbegroting is als kader leidend. Dat wil zeggen dat de uitgaven de komende jaren passen binnen de beschikbare middelen.
- Het realiseren van de in deze nota beschreven ambities vindt plaats binnen de kaders van de programmabegroting 2025 en verder.
- We maken, met de partners in het veld, robuuste inhoudelijke keuzes die bijdragen aan de beheersbaarheid van kosten en de betaalbaarheid van jeugdhulp.
- Deze robuuste keuzes vertalen we naar de overeenkomsten met onze externe partners, zodat we de bezuinigingen in de vorm van taakstellingen effectueren.

4. Voortgang en verantwoording

De voortgang op de beleidsnota rapporteren we in de begrotingscyclus via de doelstellingen en indicatoren zoals in deze nota zijn omschreven. Het gaat om de doelstellingen Jeugd in het programma Kansrijk opgroeien. De bestaande doelstellingen en indicatoren worden vervangen door de doelstellingen en indicatoren in deze nota.

Daarnaast ontvangt de raad jaarlijkse voortgangsrapportages over relevante ontwikkelingen met betrekking tot de realisatie van de doelstellingen. Ook informeren we de raad regelmatig via raadsbrieven, technische sessies en de stand van zaken rondom uitvoeringsprogramma's die het beleid van deze nota raken, zoals mentale gezondheid, informele zorg, samen stad maken en ongelijk investeren voor gelijke kansen. Binnen de scope van deze beleidsnota 'Samen opgroeien, samen opvoeden' voorzien we nu geen nieuwe onderdelen die worden uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma.

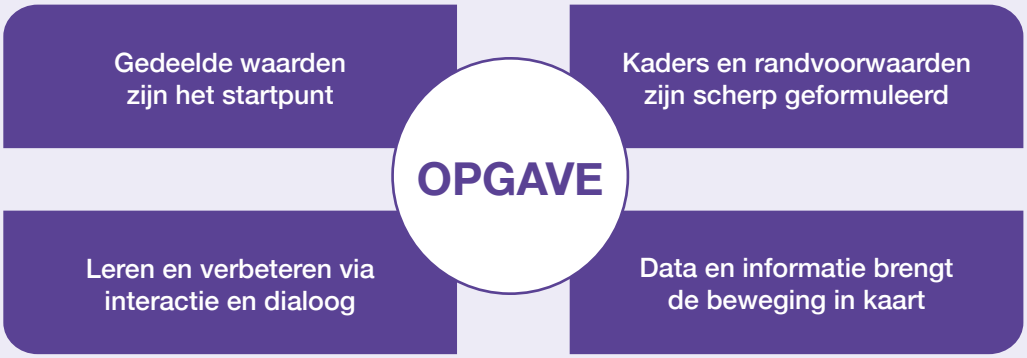
In 2026 vindt er, ook ter voorbereiding van de nieuwe uitvraag aanvullende jeugdhulp 2029 en verder, een evaluatie plaats met focus op de aanvullende jeugdhulp in het licht van voorliggende nota. Daarnaast wordt er in 2030 een bredere, onafhankelijke evaluatie van de nota uitgevoerd. We betrekken de raad bij de opzet van de evaluatie en informeren de raad over de uitkomsten. Zo nodig doen we voorstellen om ons beleid bij te stellen.

Bij alle voortgang en monitoring is het belangrijk dat we niet alleen goed de beweging in kaart brengen van basis- en aanvullende jeugdhulp naar de pedagogische basis, maar dat we deze beweging altijd in de juiste context blijven bezien. In de voortgangsrapportage duiden we daarom de data. Deze duiding is essentieel: we hebben bij de indicatoren streefwaarden opgenomen die passen bij de gewenste beweging: minder kinderen en gezinnen in jeugdhulp, een lagere instroom en een hogere uitstroom. Echter, de afname van het aantal kinderen of gezinnen in jeugdhulp of afnemende instroom en toenemende uitstroom is geen doel op zich. Ook is het niet reëel dat het aantal kinderen en gezinnen in jeugdhulp en de instroom in jeugdhulp altijd blijft dalen. Er is een 'ondergrens': er blijft een (zo klein mogelijke) groep die (aanvullende) jeugdhulp echt nodig heeft. Bovendien hoeft een daling niet gepaard te gaan met afname in kosten. Zo kan een slecht bereik van het buurtteam ertoe leiden dat kinderen en gezinnen ongewenst geen hulp krijgen, waardoor problemen verergeren en er later alsnog langere en duurdere hulp nodig is. Kortom, de streefwaarden moeten altijd worden bezien in juiste balans met kwaliteit, beschikbaarheid en toegankelijkheid van de jeugdhulp.

Cruciaal in onze aanpak is daarom dat we samen met jongeren, ouders en partners in het jeugddomein leren en ontwikkelen. Dit doen we onder andere door samen inhoudelijke bijeenkomsten en datasessies te organiseren. We kijken zo gezamenlijk of we onze ambitie realiseren binnen het financiële kader. We duiden kwalitatieve en kwantitatieve informatie zowel binnen het jeugdhulp domein als aanpalende domeinen.. Daarbij betrekken we ook maatschappelijke trends en (lokale en landelijke) ontwikkelingen die invloed hebben op het realiseren van de doelstellingen.

5. Utrechts sturingsmodel

We hebben forse opgaves binnen de jeugdhulp. Het vraagt om een stevige sturing om onze doelen te realiseren binnen het beschikbare budget. We werken volgens het Utrechts sturingsmodel. Daarbij gaan we, meer dan nu het geval, focussen op rekenschap en een balans tussen de linker- en rechterkant van het model.

Opgave

Ambitie: Kinderen en jongeren in Utrecht groeien kansrijk op in een stabiele, gezonde, stimulerende en liefdevolle omgeving. Bij ouders - of waar dit niet lukt, zo thuis mogelijk met vaste opvoeders - die veiligheid en geborgenheid bieden. Opgroeien en opvoeden doen we samen: ‘It takes a village to raise a child’.

Doelstellingen:

1. Kinderen en ouders zijn veerkrachtig en ondersteunen elkaar om binnen de pedagogische basisoplossingen te vinden voor opvoed- en opgroeivragen.
2. Voor kinderen en ouders die dat nodig hebben is tijdig passende hulp vanuit de buurtteams jeugd en gezin beschikbaar. Deze hulp sluit goed aan op de eigen kracht van het gezin en de ondersteuning vanuit de pedagogische basis.
3. Voor kinderen die dat nodig hebben is tijdig passende aanvullende hulp beschikbaar. Deze hulp sluit goed aan op de eigen kracht van het gezin en de ondersteuning vanuit de pedagogische basis en de buurtteams.
4. Kinderen groeien zo veilig mogelijk op. Onveiligheid in gezinnen wordt vroegtijdig herkend, er wordt tijdig passende hulp ingezet die nodig is om de onveiligheid te verminderen.

Gedeelde waarden zijn het startpunt:

Leidende principes:

- Niet over ons, zonder ons
- Grondoorzaken aanpakken in het belang van kinderen
- Uitgaan van mogelijkheden

Ongelijk investeren voor gelijke kansen
- Buurt- en wijkgericht (samen)werken en gemeenschap centraal
- Eenvoud in de uitvoering
- Veiligheid is de ondergrens

Kaders en randvoorwaarden zijn scherp geformuleerd

- Financiële kaders: zie ‘financiën’
- Jeugdwet, Algemene wet bestuursrecht en algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals transparantie en rechtszekerheid.
- Verordening Jeugdwet gemeente Utrecht en bijbehorende Nadere regel.
- Nadere regels subsidieregelingen.
- Inkoopvoorwaarden basiszorg en aanvullende zorg
- Overeenkomsten basiszorg en aanvullende zorg die cyclisch worden geëvalueerd en waar nodig kunnen worden aangepast.

Data en informatie brengt de beweging in kaart

Kwantitatieve informatie:

- Zie indicatoren.
- Overige informatie uit het dashboard Jeugdhulp, bijvoorbeeld over verwijzers of jeugdhulpgebruik per wijk.
- Aantal klachten bij jeugdhulporganisaties.
- Aantal bezwaar-en beroepsprocedures.
- Via ‘Van Wijkdata naar wijk doen’ voor het realiseren van wijkopgaven.
- Utrecht monitor, Utrechts gezondheidsprofiel, Volksgezondheidsmonitor en andere kwantitatieve verdiepende onderzoeken.

Kwalitatieve informatie:

- Rapportages van gecontracteerde partners in de sociale basis, basishulp en aanvullende jeugdhulp.
- Signalen uit gesprekken met partners in het sociaal domein.
- Signalen (uit gesprekken) van ouders en jongeren.
- Klachten, bezwaarprocedures, beroepsprocedures.
- Themasessies waarin wordt verdiept op opgaves.

Leren en verbeteren via interactie en dialoog

We volgen de ontwikkelingen op het realiseren van onze ambitie en doelstellingen door kwantitatieve en kwalitatieve informatie. Met partners en doelgroepen duiden we deze data en informatie en bespreken we welke inzichten de data en informatie opleveren, tot welke verbeteracties deze inzichten leiden en hoe we de acties monitoren. Daarbij kijken we vooral in hoeverre het lukt om de beweging naar voren en het collectief werken en groepsgericht werken te realiseren. Het is belangrijk om met uitvoeringsorganisaties, professionals, jongeren en ouders af te stemmen wie aanwezig zijn bij deze gesprekken en hoe we deze gesprekken goed voeren. We maken een verbeterslag op het accounthouderschap: van partnerschap naar meer rekenschap, van sturen op de voorziening naar sturen op de beweging.

Gremia waar, binnen de kaders, bijsturing plaatsvindt op basis van data en informatie:
- Accountgesprekken met organisaties (regionaal en bovenregionaal)
- Bestuurlijke overleggen met organisaties (regionaal en bovenregionaal)
- Opgavegerichte overleggen.

D Bijlagen

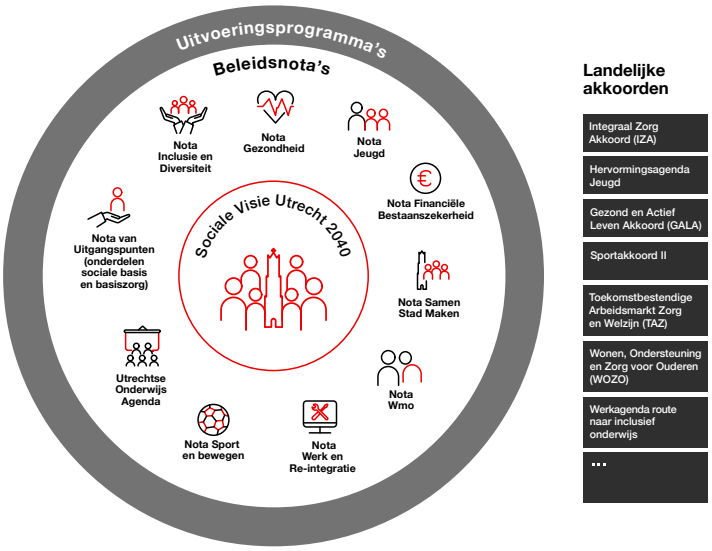

Bijlage 1

Samenhang in beleid en uitvoering in het sociaal domein

We willen dat Utrecht een stad is waar iedereen gezond kan leven, zich veilig kan voelen en zich kan ontwikkelen. Dat betekent dat onze grootste inspanningen gericht zijn op de bestaanszekerheid van de inwoners, het kansrijk opgroeien van onze kinderen en het gezond samenleven in alle wijken. Deze opgaven liggen verankerd in de gehele gemeentelijke organisatie en in onze samenwerking met partnerorganisaties en inwoners. Onze beleidsnota's en uitvoeringsprogramma's in het sociaal- en ruimtelijk domein hangen dan ook nauw met elkaar samen. We maken beleid dat anticipeert op ontwikkelingen en te verwachten behoeften van de stad en past binnen wetgeving en landelijke akkoorden. Dit beleid maken we samen met de stad en voeren we samen uit.

Figuur: Beleid en uitvoering sociaal domein 2023/2024

Scherpe keuzes maken om ongelijkheid aan te pakken

Bouwen aan een inclusieve en gezonde stad waar iedereen gelijke kansen heeft, is een complexe opgave. Ongelijkheden tussen inwoners stapelen zich vaak op over de verschillende leefdomeinen. Ook het ontbreken van financiële bestaanszekerheid en (betaalbaar) wonen is voor veel Utrechters een grote zorg geworden. Daarnaast stelt de schaarste aan personeel, middelen en ruimte in onze stad het college voor scherpe keuzes. Daarvoor zullen we ongelijk moeten investeren voor gelijke kansen en de grondoorzaken aanpakken die tot grote verschillen leiden. Voor Utrechters die dit het hardst nodig hebben, moet er passende zorg en ondersteuning zijn. Ons staat dan ook een stad voor ogen waarin we samen met professionals, vrijwilligers en inwoners meer, anders en op basis van gelijkwaardigheid bouwen aan een stad waarin niemand over het hoofd gezien wordt. Ieder vanuit zijn eigen betrokkenheid of verantwoordelijkheid: in de eigen straat of buurt, instelling of organisatie en in nauwe samenwerking met elkaar.

Bijlage 2

Begrippenlijst

In deze begrippenlijst leggen we begrippen zo eenvoudig mogelijk uit. Er kunnen geen rechten aan worden ontleend.

Bestaanszekerheid
Bestaanszekerheid betekent zekerheid van wonen, werk en inkomen.

Collectieve voorziening
De kinderopvang, school, jeugdgezondheidszorg, bibliotheken en sportverenigingen, dat zijn voorbeelden van collectieve voorzieningen. Je kunt hier als inwoner gratis of voordelig gebruik maken.

Context
De omstandigheden en omgeving waarin jongeren en ouders opgroeien en opvoeden.

Contextgericht werken
Bij contextgericht werken kijkt een professional naar de omstandigheden en omgeving van het kind en gezin. Zijn die van invloed op de hulpvraag en hoe kun je die verbeteren?

Dagbehandeling
Dagbehandeling is een groep voor kinderen als er zorgen zijn over de ontwikkeling. In deze groep werken professionals die kijken wat de kinderen nodig hebben. Soms is dat onderzoek, behandeling of extra ondersteuning die een reguliere kinderopvang of school niet kan bieden.

Diversiteit
Diversiteit gaat over alle manieren waarop mensen van elkaar verschillen. Denk hierbij aan zichtbare kenmerken, zoals sekse, leeftijd en huidskleur. Maar ook aan onzichtbare elementen, zoals seksuele voorkeur, cultuur en economische status. Ook gaat diversiteit over het feit dat alle kinderen uniek zijn.

Eigen kracht
Eigen kracht is wat jongeren en ouders zelf - of met hun netwerk - kunnen doen bij opgroei- en opvoedproblemen. Dit kan ook bij psychische problemen of -stoornissen.

Essentiële functies
‘Essentiële functies’ is de naam voor hoog specialistische jeugdhulp voor kinderen. Professionals met verschillende deskundigheden werken daarbij nauw samen en bieden als het nodig is, 24-uurs verblijf in een specifieke, beschermde context. Deze hulp is nodig bij zeer complexe hulpvragen. Bij deze hulpvragen is de veiligheid en/of de ontwikkeling van het kind in gevaar.

Estafettemodel
Het estafettemodel gaat over jeugdhulp van verschillende professionals aan een gezin. Die professionals werken niet tegelijk, maar na elkaar. Zij werken niet samen, maar dragen hun werk steeds over. Dit komt door hun juridische bevoegdheden (wat ze wel en niet mogen doen van de wet).

Gecertificeerde instelling
Een gecertificeerde instelling is een organisatie die jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdreclasseringsmaatregelen mag uitvoeren. De instelling moet voldoen aan kwaliteitseisen die de overheid stelt. Als dat zo is, krijgt de instelling een certificaat van het Keurmerkinstituut.

Gemeenschapskracht
Gemeenschapskracht is de positieve energie in wijken en buurten als er een stevige sociale samenhang is. Dat betekent dat mensen elkaar kennen en dat het normaal is om elkaar te helpen. Het is prettig samenleven en de gemeenschap staat centraal.

Gezinsgericht logeren en wonen
Bij gezinsgericht logeren en wonen verblijft een kind (in deeltijd) in een voorziening die zoveel mogelijk lijkt op een gezin. Gezinsgericht logeren is kleinschalig, met vaste opvoeders en in de buurt (waar mogelijk en passend). De vaste opvoeders bieden, in tegenstelling tot pleegouders, professionele ondersteuning aan kinderen.

Groepsgericht
In een groep, dus niet individueel.

Hulpbronnen
Hulpbronnen betekent dat je steun hebt uit je omgeving. Denk hierbij aan familie, sociale relaties, andere ouders, leerkrachten.

Inclusie
Het principe waarbij iedereen op gelijkwaardige en rechtvaardige manier kan meedoen in de samenleving en in vrijheid en veiligheid zichzelf kan zijn.

Jeugdbeschermingsmaatregel
Soms is de veiligheid of de ontwikkeling van een kind ernstig in gevaar en kunnen of willen ouders geen hulp accepteren. In die situatie kan de kinderrechter de jeugdbeschermings-maatregel opleggen. Dit doet een rechter vaak na signalen van hulpverleners en op basis van advies van de Raad voor de Kinderbescherming.

Jeugdreclasseringsmaatregel
Als een jongere een proces-verbaal heeft gekregen kan het Openbaar Ministerie of de rechter begeleiding door de jeugdreclassering opleggen. Jeugdreclassering is gericht op voorkomen van herhaling van het plegen van strafbare feiten. En op het zorgen voor een gedragsverandering bij een jongere. De jeugdreclasseerder werkt bij een gecertificeerde instelling.

Jeugdhulp
- Jeugdhulp is hulp en zorg voor kinderen jonger dan 18 jaar en hun ouders. Deze hulp en zorg zijn bedoeld om de gevolgen van problemen te verminderen, stabiel te maken, te behandelen of op te lossen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan psychische problemen, gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van een kind, opvoedingsproblemen, of problemen die te maken hebben met adoptie. Jeugdhulp is niet bedoeld om problemen te voorkomen.
- Jeugdhulp kan ervoor zorgen dat kinderen jonger dan 18 jaar met een lichamelijke, verstandelijke, of zintuigelijke beperking beter mee kunnen doen in de maatschappij.
- Jeugdhulp helpt kinderen jonger dan 18 jaar met een lichamelijke, verstandelijke of zintuiglijke beperking, of met een psychiatrische aandoening om persoonlijke verzorging zelf te leren.

Kansenongelijkheid
Niet iedereen krijgt dezelfde kansen in het leven. Dit kan komen door de omgeving waarin je opgroeit, door de instituties waar je mee te maken krijgt, of door het systeem waarin je leeft. Soms kan je bijvoorbeeld geen gebruik maken van capaciteiten of voorzieningen waar een ander persoon wel gebruik van kan maken.

Kinderen
Met kinderen bedoelen we alle mensen tot 18 jaar waaronder jongeren tot 18 jaar en in sommige gevallen tot 23 jaar (in lijn met de Jeugdwet).

Landelijk Transitie Arrangement (LTA)
Sommige zorgvragen komen relatief weinig voor. Het gaat om verschillende specialismen die landelijk worden georganiseerd. De Vereniging Nederlandse Gemeenten koopt deze jeugdhulp in namens alle gemeenten.

Leefwereld
Dit gaat over de omgeving van het kind. Denk aan de buurt, school en de online-wereld in het dagelijks leven. Het gaat ook over de mensen om het kind heen, waar het zich mee bezighoudt of bijvoorbeeld over de natuur in de omgeving.

Normaliseren
Normaliseren gaat over het accepteren of omarmen van het feit dat ieder kind anders is. En dat niet voor iedere opvoed- en opgroeivraag een professioneel antwoord nodig is.

Niet-gezinsgericht logeren en wonen
Niet-gezinsgericht logeren & wonen zijn verblijfsvormen van aanvullende jeugdhulp, niet in een pleeggezin of een gezinsgerichte voorziening, maar bijvoorbeeld in een leefgroep.

Pedagogische basis
De pedagogische basis is het onderdeel van de sociale basis dat bijdraagt aan het opgroeien, het opvoeden en de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Het is een combinatie van sociale, fysieke en online factoren.

Pleegzorg
Pleegzorg is aanvullende jeugdhulp, waarbij een kind logeert of woont in een pleeggezin. Het doel van pleegzorg is het bieden van een veilige, gestructureerde opvoedsituatie in een gewone gezinssituatie en het ontlasten van een gezin.

Residentiële jeugdzorg
Bij residentiële jeugdzorg verblijft een kind 24/7 in een leef- of behandelgroep op een terrein van een jeugdhulpaanbieder waar het kind woont, naar school gaat en vrije tijd doorbrengt.

Respijtzorg
Respijtzorg is het tijdelijk overdragen van zorg, zodat ouders/mantelzorgers tijd hebben voor bijvoorbeeld werk, studie, gezin, familie, vrienden en ontspanning. Door respijtzorg kunnen zij hun eigen leven beter in balans houden en de zorg langer volhouden.

Samenwerkingsverband
In een samenwerkingsverband werken reguliere scholen en scholen voor speciaal onderwijs in een regio samen. Zo maken zij afspraken over welke begeleiding de reguliere scholen bieden, welke leerlingen een plek krijgen in het speciaal onderwijs en over de verdeling van ondersteuningsmiddelen. Deze afspraken worden vastgelegd in het ondersteuningsplan.

Sociale basis
De sociale basis bestaat uit wat inwoners met en voor elkaar doen. Aangevuld door meer professionele, georganiseerde sociale basisvoorzieningen die hen daarin ondersteunen. De sociale basis raakt aan álle aspecten van het dagelijkse leven: ontmoeting, onderwijs, opvoeding, werk, gezondheid, wonen, bewegen, cultuur en veiligheid.

Veerkracht
Veerkracht gaat over hoe goed een mens kan omgaan met negatieve gebeurtenissen. Deze gebeurtenissen noemen wij uitdagingen. Veerkracht kan veranderen. Het is niet iets wat je wel of niet hebt.

Vraagverheldering
Als een kind en/of ouder zich meldt bij het buurtteam, dan probeert het buurtteam de vraag van het kind en/of de ouder beter te begrijpen. Dit doet het buurtteam in gesprek met kind en/of ouder, samen met bijvoorbeeld de huisarts of partners van de aanvullende hulp.

Vrijgevestigde
Vrijgevestigden zijn zelfstandige (jeugd)hulpverleners. Zij werken niet bij een organisatie.

Vrijheidsbeperkende maatregelen
Voorbeelden van vrijheidsbeperkende maatregelen zijn: het controleren op drugsgebruik via urine, het controleren van telefoongebruik, cameratoezicht, kinderen afzonderen in hun eigen kamer en ze vastpakken in het geval van acute onveiligheid. Vrijheidsbeperkende maatregelen mogen alleen ingezet worden om het doel van de hulp te bereiken. Of voor de veiligheid van het kind zelf of die van anderen. Er gelden landelijke Veldnormen voor inzetten van vrijheidsbeperkende maatregelen: JEU-Veldnormen-okt2022-2.pdf (jeugdzorgnederland.nl).

Woonplaatsbeginsel
Het woonplaatsbeginsel regelt welke gemeente financieel verantwoordelijk is voor jeugdhulp.

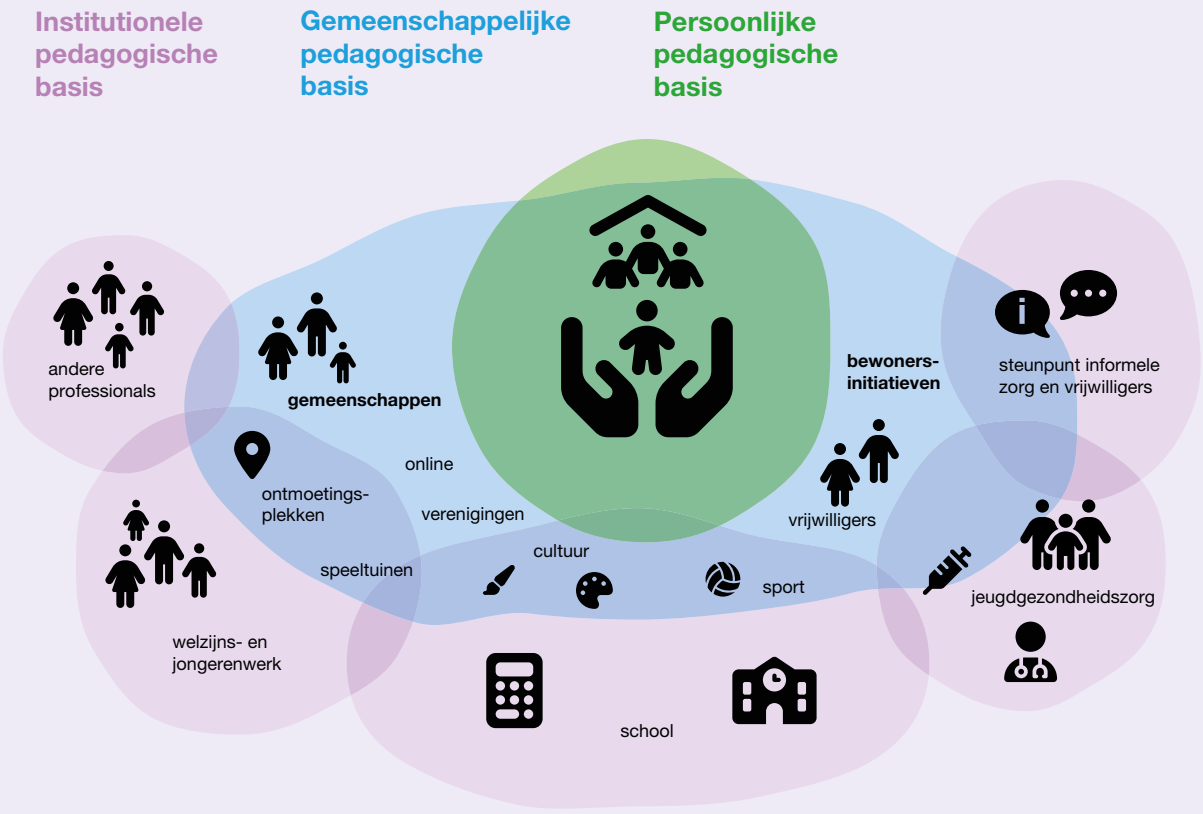
Bijlage 3

De pedagogische basis

Wat is de pedagogische basis?

De pedagogische basis is het onderdeel van de sociale basis dat bijdraagt aan het opgroeien, het opvoeden en de ontwikkeling van kinderen en jongeren. We hebben ervoor gekozen de term pedagogische basis te gebruiken om duidelijk te maken dat we ons inzetten voor de gezonde, kansrijke en veilige ontwikkeling en het algeheel welzijn van de jeugd in Utrecht, en ook op het welzijn van hun opvoeders.

De pedagogische basis (en dus ook sociale basis) bestaat uit een complexe samenhang van alle contacten die mensen hebben, wat zij samen in de buurt en wijk organiseren en de plekken waar zij dat doen. Ook onderdeel van de pedagogische basis zijn de organisaties die (bijvoorbeeld door de gemeente) een opdracht hebben gekregen om de pedagogische basis te ondersteunen en versterken.

Figuur De verschillende sferen van de pedagogische basis gebaseerd op het model van Kwakernaak, Deuten en Britt uit 'Cijfers en de sociale basis' (2023).

Want, de pedagogische basis kan zwak of sterk zijn, maar is er altijd. Ze kan gefaciliteerd of verwaarloosd worden. Om een idee te krijgen hoe de verschillende onderdelen van de pedagogische basis op elkaar inhaken, helpt het om erover te denken in ‘sferen’ -dat zijn de gekleurde wolkjes in figuur x. Zie ook dat de sferen elkaar overlappen. Iets kan in de ene sfeer en tegelijk ook in de andere zitten.

De persoonlijke pedagogische basis

Hier bevinden zich de directe contacten van kinderen, jongeren en hun ouders. Dat is bijvoorbeeld het gezin waarin je opgroeit, je familie, vrienden en mensen uit de buurt, maar ook je maatje of buddy met wie je goed kan praten, je leraar, voetbaltrainer of theaterdocent.

De gemeenschappelijke pedagogische basis

Dit is waaronder andere alle gemeenschappen horen die eerder genoemd werden.
De volleybalclub, muziekschool of de scouting. Ook zitten hier de oudercafés waar ouders elkaar kunnen ontmoeten om het te hebben over de opvoeding van hun kinderen, het maatjesproject waar je maatje/buddy vandaan komt, de groep mensen die zelf de speeltuin of het buurthuis beheert en al die andere initiatieven die iets betekenen voor hun eigen buurt of wijk. Deze zijn van onschatbare waarde. De rol van de gemeente in deze sfeer is het faciliteren en zorgen dat kinderen, jongeren en ouders kunnen deelnemen aan gemeenschappen. Dat kan betekenen dat initiatieven een subsidie ontvangen, maar bijvoorbeeld ook dat er een ruimte beschikbaar is om in samen te komen.

De institutionele gemeenschappelijke basis

Hier vinden we vaak de plekken (de gebouwen) en organisaties waar mensen samenkomen die vaak vanuit de gemeente worden gefinancierd. Denk aan de bibliotheek, het buurthuis, het sportveld, maar ook aan organisaties als het jongerenwerk, de sociaal makelpartij, of het consultatiebureau (Centrum voor Jeugd en Gezin). De rol van de gemeente in deze sfeer is zorgen voor goede bereikbare plekken en organisaties, die aansluiten bij wat de bewoners van de buurten en wijken nodig hebben om de gemeenschappelijke pedagogische basis sterk te houden.

Het is vaak een combinatie van sferen

Een goed ingerichte institutionele pedagogische basis is dus ondersteunend aan de gemeenschappelijke pedagogische basis en meer indirect aan de persoonlijke pedagogische basis. Een jongerenwerker organiseert bijvoorbeeld groepsactiviteiten in de wijk waar jongeren bij elkaar komen die elkaar anders niet zouden ontmoeten. Die jongeren leren elkaar kennen en verbreden zo hun persoonlijke pedagogische basis. Ook kan de jongerenwerker zelf (tijdelijk) onderdeel gaan uitmaken van de persoonlijke pedagogische basis van een jongere.

Bijlage 4

Participatieverslag

Het participatietraject

Doel

Met het participatietraject wil de gemeente twee doelen bereiken:

1. Het bevorderen van zeggenschap en betrokkenheid van jongeren, ouders en partners bij inhoudelijke dilemma's en vragen in deze beleidsnota 'Samen opgroeien, samen opvoeden'.
   - Dit verslag geeft de aanpak, opbrengsten en reflectie van het college/de gemeente op deze opbrengsten weer.
2. Het structureel vormgeven van het participatieproces voor Jeugd, zodat het beleid goed aansluit bij de leefwereld van jongeren, ouders en partners.
   - Een projectgroep met een vertegenwoordiging van ouders en jongeren heeft een belangrijke rol vervuld als het gaat om advies op de nota en op het participatieproces. De ambitie is om deze projectgroep structureel vorm te geven en uit te breiden met vertegenwoordiging van ouders en jongeren via de jeugdhulppartners.

Aanpak

Utrecht is een kinderrechtenstad en rijk aan initiatieven gericht op participatie van jongeren en het vergroten van ouderbetrokkenheid. Denk aan bijvoorbeeld de Nationale Jeugdraad, Young Minds, Join Us, Netwerk gelijke kansen voor jeugd, U-2B Heard!, Solgu, Expex, Samen 030, Netwerk beter samen, Ouders van Betekenis, etc. Deze initiatieven werken min of meer los van elkaar.

Om participatie vanuit jongeren en ouders over jeugdhulp een structurele vorm te geven binnen de gemeente, is een projectgroep opgericht waarin deze initiatieven worden gebundeld. Deze projectgroep is klein gestart en bestaat uit: ervaringsdeskundige ouders, ervaringsdeskundige jongeren, een medewerker van het programma Samen Stad Maken, en beleidsmedewerkers. De projectgroep bestond onder de naam Youth Wave. Ambitie is om deze groep te verbreden met ervaringsdeskundigheid van ook de andere (jeugdhulp) partners. Youth Wave is vijf keer samengekomen en adviseerde over zowel de beleidsnota 'Samen opgroeien, samen opvoeden' als over het participatieproces.

Naast de bijeenkomsten van Youth Wave zijn er accountgesprekken gevoerd met de gecontracteerde partners (Lokalis, Spoor030, KOOS Utrecht, JoU, Yeph en Samen Veilig Midden-Nederland) en is er in bestuurlijke overleggen met deze partners én een vertegenwoordiging van sociaal makelaars, jeugdgezondheidszorg en het onderwijs gesproken over de inhoud van de beleidsnota. Deze gesprekken gingen over het normaliseren van zorg- en opvoedvragen, zeggenschap van kinderen en gezinnen, samenwerking tussen de sociale basis en onderwijs en groepsgericht werken. Tijdens deze gesprekken zijn deze onderwerpen

besproken in het licht van de bezuinigingen. Dit leverde waardevolle inhoudelijke input op vanuit een zowel bestuurlijk perspectief als een perspectief vanuit de zorgprofessional.

Tot slot organiseerden we op 4 maart 2024 een goed bezochte werkconferentie over de beleidsnota ‘Samen opgroeien, samen opvoeden’. Vooral professionele partners waren hierbij aanwezig, maar ook enkele jongeren en de regionale kinderombudsman.

Opbrengsten

Bestuurlijk overleg Jeugd en Onderwijs

- Gespreksonderwerpen: normaliseren van zorg- en opvoedvragen, zeggenschap van kinderen en gezinnen, samenwerking tussen de sociale basis en onderwijs en groepsgericht werken, ook in basis- en aanvullende hulp.
- Belangrijkste uitkomsten (hoofdlijnen): durf fundamentele keuzes te maken voor ongelijk investeren voor gelijke kansen, bied bij ‘doen wat nodig is’ ook kader voor de zorgprofessional om ‘nee’ te kunnen/mogen zeggen.

Partnergesprekken

- Bij vragen over opvoeden en opgroeien vaker aansluiten bij de leefwereld van kinderen, jongeren en hun ouders. Onderwijs is hierbij een belangrijke schakel, investeer meer in de sociale basis;
- Jeugdhulp mag niet worden gezien als het ‘afvoerputje’ van vragen/problemen op andere domeinen bestaanszekerheid (financiën, wonen), problemen bij ouders, omgang scheiding;
- Scherp de reikwijdte van de Jeugdwet in de praktijk meer aan: zet meer in op normaliseren en ook ‘nee’ kunnen zeggen als jeugdhulp niet passend is;
- Meer zeggenschap en regie bij kinderen en hun ouders;
- Meer investeren in collectieve aanpak/groepsgericht werken;
- Meer inzet op het voorkomen van schooluitval/thuis zitten;
- Buurt- en wijkgericht sturen op sociale basis, basis- en aanvullende hulp.
  Er is meer samenhang nodig tussen opgaven en voorzieningen. Het is belangrijk gezamenlijk keuzes te maken over ‘ongelijk investeren voor gelijke kansen’;
- Signalen van (on)veiligheid bespreekbaar maken in het gewone leven,
  het onderwijs, de pedagogische basis. Ambitie beweging naar 0 (ondertoezichtstellingen, uithuisplaatsingen, etc.).
- Meer passende ambulante hulp (langdurig stut en steun) voor de meest complexe zorgvragen.

Werkconferentie (op hoofdlijnen):

- Zorg voor meer verbinding in buurten en wijken, zodat ouders laagdrempelig vragen over opgroeien en opvoeden met elkaar bespreken (schaamte voorbij) Ook is het belangrijk dat we ouders in contact met elkaar brengen als we opvoedvragen willen normaliseren.
- Onlineleefwereld: er zijn veel kansen in de onlinewereld die we nu laten liggen en een goed antwoord kunnen zijn op vragen die niet bij jeugdhulp horen.
- Informele hulp uit netwerk van kinderen en gezinnen beter benutten.
- De mentor op school en voorzieningen in de pedagogische basis hebben een belangrijke rol.
- Daarnaast deden deelnemers de oproep om het gesprek over scherpe keuzes niet uit de weg te gaan en niet alleen binnen de jeugdhulp maar ook in samenhang met andere domeinen te kijken naar oplossingen.

Participatiegroep Youth Wave

In meerdere bijeenkomsten is binnen de participatiegroep onderstaand advies uitgewerkt.

- Niet over ouders en kinderen, maar mét: Zet de ouderdeskundigheid of ervaringsdeskundigheid in en maak ouders bondgenoot van de jeugdhulp professional. Toch is onderscheid met veeleisende of 'lastige' ouders soms wel moeilijk.
- Inclusiviteit en diversiteit - je mag worden wie je bent! Hulp en kennis over vragen met betrekking tot genderidentiteit worden onvoldoende ervaren bij professionals om de juiste ondersteuning te bieden.
- Organisatie van en ondersteuning voor peergroups of (ouder)initiatieven. Zet meer in op het organiseren en faciliteren van bijvoorbeeld gespreksgroepen (per wijk of per thema). Dit kan bijvoorbeeld via voorzieningen in de pedagogische basis, het buurtteam op (de basis)school of het samenwerkingsverband.
- Niet alleen het kind: ook zorg voor de ouders. Ouders zijn dé meest aanwezige helpende in het leven van de jongere. Maar, bij stevige problematiek kunnen ouders ook wankelen, uitgeput raken, het niet meer weten. Organiseer niet alleen aanbod voor de jeugd, maar ook voor hun ouders (training/logeerhuis/respijtzorg).
- Leg de focus in deze nota bij uitvoering van de Jeugdwet, en houd jeugdhulp beschikbaar voor kinderen en gezinnen die dat nodig hebben. We krijgen signalen dat gezinnen met kinderen met een beperking lang moeten zoeken naar passende hulp en dat jeugdhulp-partners hier niet altijd raad mee weten. Zorg ook voor deze groep voor passende jeugdhulp
- Meer inzicht in data. Er lijken weinig cijfers beschikbaar over de grootte van doelgroepen, zorgvragen en soorten problematiek. Hoeveel lichte en hoeveel zware zorgvragen zijn er, welke trends zien we in type zorgvragen? Dit helpt raad, college en jeugdzorgpartners om goede keuzes te maken in welk aanbod overeind moet blijven.
- Kleine doelgroepen: kinderen met een blijvende beperking of handicap: "Utrecht is een doelgroep vergeten: de verstandelijk gehandicapten". Deze opmerking komt vanuit het Centrum voor Consultatie en Expertise, het landelijke expertisecentrum dat meehelpt in (zware) gevallen van onbegrepen gedrag. Deze doelgroep wordt ook in artikel 1.2 van de Jeugdwet benoemd: de kinderen met een chronische beperking.
- Bekijk opnieuw het escalatie-model, waaronder vorming van een regionaal expertiseteam.
- Verbeter de mogelijkheden voor kinderen en ouders voor inspraak en dialoog. Bouw voort op het initiatief Youth Wave en verbreed de perspectieven die hierin zijn vertegenwoordigd.

Online peiling onder jongeren

Mede op advies van de projectgroep Youth Wave hebben we een online peiling uitgezet (Swipocratie) onder jongeren voornamelijk in de leeftijd van 15 tot 25 jaar.

Belangrijkste uitkomsten:

- Ruim 70% van de ondervraagden geeft aan het belangrijk te vinden om op sociale media betrouwbare informatie te kunnen over (jeugd)hulp.
- Prestatiedruk op school is voor 89% van de ondervraagden een belangrijk thema.
- Er lijkt uit de peiling draagvlak onder jongeren om kinderen en gezinnen met een laag inkomen of in minder kansrijke buurten op te groeien, extra te ondersteunen.
- Er lijkt minder draagvlak voor groepsgerichte hulp in plaats van individuele hulp.
- Als jongeren ergens mee zitten dan lijkt de huisarts of een vertrouwenspersoon het meest laagdrempelig te benaderen.
- Als jongeren niet lekker in hun vel zitten, dan zoeken ze in eerste plaats steun bij elkaar en in tweede plaats bij familie.
- Twee derde van de ondervraagden geeft aan zich wel eens niet serieus genomen te voelen door de hulpverlener.

Reflectie

Waarin zijn we bevestigd? Waar is extra aandacht voor gevraagd?

Bevestigd:

- Belang van het versterken van de stem van kinderen en ouders;
- Vindbaarheid (voorzieningen) sociale basis en samenwerking met onderwijs (mentor), huisartsen, buurtteam;
- Normaliseren, rol informele zorgverleners (ook nee kunnen zeggen);
- Belang van ontwikkelen groepsgericht aanbod, met daarbij opgemerkt dat uit de peiling onder jongeren blijkt dat hier minder draagvlak voor is. Dit vraagt nader gesprek en onderzoek.

Extra aandacht:

- Belang van online/sociale media in de leefwereld van jongeren
- Belang inclusie en diversiteit.
- Belang van de rol van ouders met speciale aandacht voor ouders van kinderen met complexe en/of levenslange zorgvragen.
- Belang van het regelen van goede escalatiemogelijkheden.

Vervolgafspraken

Uitkomsten van het participatieproces vormen belangrijke input voor vervolgparticipatie, ook in samenwerking met jeugdhulppartners. Daarbij is het belangrijk dat er in het vervolgproces voldoende diversiteit in afvaardiging is, zowel qua perspectief als een goede afspiegeling van de samenleving.

Uitgave: Gemeente Utrecht, Maatschappelijke Ontwikkeling

November 2025

Vormgeving: DDK, Utrecht

Utrecht.nl

2024-013.DDK